

minna

2/2010

SUOMALAINEN NAISLIITTO RY

tässä Minnassa

- 3 Puheenjohtajan terveiset
- 4 Sirkka-Liisa Anttila paremman huomisen puolesta, *Maija Kauppinen*
- 7 Äiti, isä vai molemmat, *Maija Kauppinen*
- 8 Hyvä netti, paha netti, *Maija Kauppinen*
- 12 Vihapuhe kuriin, *Tuula Stenberg*
- 13 Kirppukielen puolesta puhuja, *Maija Kauppinen*
- 14 Joppausta molemmin puolin rajaa, *Marja-Riitta Tervahauta*
- 17 Naisten ja miesten väliset palkkaerot *Tuulikki Petäjäniemi*
- 18 Elämän kapenevilla pitkospuilla, *Soilikki Suoranta*
- 20 Kiipula vie kivut, *Maija Kauppinen*
- 22 Oulun osaston satavuotisjuhlista, *Maija Kauppinen*
- 28 Sata vuotta kuorolaulua, *Anita Lyyra*
- 30 Marttojen juureskurssilla, *Maijaliisa Kaistila*
- 31 Kirjaviisaat, *Marja-Leena Jaakkola, Satu Postpischl, Riitta Sivenius ja Maija Kauppinen*
- 34 Kirjalauantaisin avaruutta ajatuksiin, *Riitta Sivenius*
- 36 Tilkkuja, *Maija Kauppinen*
- 38 Eväitä suunnitteluun, *Sirpa Tuisku*
- 39 Suomalaisen Naisliiton hallitus ja osastojen puheenjohtajat
- 39 Kutsu Kaisaniemen koulutuspäivään, *Anneli Mäkinen*

*Kannen kuva: Yksityiskohta Hilja Viikemaan matkakassista, Merja Talkamo.
Takakannen kuva: Antalis Oy*

Sivut 4–6

Sivut 22–27

Sivu 30

Sivut 20–21

Päätoimittaja: Maija Kauppinen

Kirjoittajat ja kuvaajat: Elisa Heinonen, Marja-Leena Jaakkola, Maijaliisa Kaistila, Maija Kauppinen, Oili Kinnunen, Sani Kivelä, Anita Lyyra, Anneli Mäkinen, Tuulikki Petäjäniemi, Satu Postpischl, Osmo Santamäki, Riitta Sivenius, Soilikki Suoranta, Tuula Stenberg, Marja-Riitta Tervahauta, Sirpa Tuisku ja Merja Talkamo.

Toimitusneuvosto: Elina Alatalo, Lahti; Maijaliisa Kaistila, Helsinki; Anita Lyyra, Jyväskylä; Kirsti Ojala, Oulu; Ritva Rysä, Hämeenlinna; Soilikki Suoranta, Vaasa ja Marja-Riitta Tervahauta, Tornio.

Julkaisija: Suomalainen Naisliitto ry, Auranankatu 17 A 11, 00100 Helsinki, 0440 699 277, naisliitto@kolumbus.fi

Toimitus: Maija Kauppinen, Arvi Kariston katu 15 as. 12, 13100 Hämeenlinna, 050 529 2473, maijaesko@kotiportti.fi

Graafinen suunnittelu: Marja Kivelä • **Paino:** Ykkös-Offset, Vaasa 2010 • ISSN 0358-8203

Seuraava Minna ilmestyy kesäkuussa 2011.

Nyt Kympin naiset korokkeelle

Suomalaisen Naisliiton ensi vuoden teema on Kympin naisen vapaaehtoistoimintaa oikeudenmukaisuuden hengessä.

Teema avautuu viimeistään maaliskuussa Sederholmin talossa, jonka Helsingin kaupunki on luovuttanut puoleksi vuodeksi Naisjärjestöjen Keskusliiton satavuotisnäyttelyyn. Maaliskuussa Suurtorin kulmauksessa oleva museotalo täyttyy naisten huoneista, joissa 39 jäsenjärjestöä esittelevät toimintaansa. On naisten liikuntaa, politiikkaa, ammatteja, koulutusta, kulttuuria ja niksejä esitteleviä huoneita. Ja on myös Kympin tyttöjen huone, jossa Suomalainen Naisliitto, Suomen Naisyhdistys, Suomen Akateemiset Naiset ja Naistoimittajat kertovat, mitä niiden naiset ovat Suomen ja maailman hyväksi tehneet – ja edelleen tekevät.

Kympin tyttöä leimaa nykyään kielteinen mielikuva. Hänhän on se vekkihameinen lukutoukka, kuuden laudaturin ylioppilas, joka pääsi yliopistoon ylioppilaspapereilla, suoriitti opintonsa kiitettävien arvosanoin ja valmistui nopeasti opettajaksi, lääkäriksi, tuomariksi. Ja oli lukiossa ja yliopistossa tulppana pojille.

Kympin tyttöjen huoneen nainen on toki tätä, mutta paljon muutakin. Hän on yhteiskunnallinen vaikuttaja, naistutkija, lehtori, kirjailija, keksijä, maailman kriisipesäkkeisiin lähetetty toimittaja, sotiemme sankariäiti... Kekseliäs ja luova

verkostoituja, paremman huomisen rakentaja.

Kympin tyttöjen huone muistuttaa myös, että ilman kymppiplus-naisia Suomi ei olisi niin tasa-arvoinen kuin nyt on. Jos meillä ei olisi ollut Minna Canthia, Lucina Hagmania, Maissi Erkköä, Maikki Fribergiä, Tekla Hultinia ja Hilja Vilkemaata, emme olisi saaneet äänioikeutta ensimmäisinä maailmassa, emme liioin yhdenvertaisuutta koulutuksessa, työelämässä ja avioliitossa niin varhain kuin saimme.

Edellä mainituista kympin naisista esittelemme näyttelyssä kaksi: päätoimittaja *Maikki Fribergin* ja opetusneuvos *Hilja Vilkemaan*. Maikki toimitti yli kaksikymmentä vuotta maamme pisimpään ilmestynyttä naisasialehteä, Naisten Ääntä eli Minnan edeltäjää. Hilja Vilkemaa taas vaikutti Naisliitossa 66 vuotta sihteerinä, puheenjohtajana, päätoimittajana ja kunniapuheenjohtajana. Hän oli karismaattinen kasvattaja ja ihanteellinen humanisti; nais-

asian ohella hänelle olivat tärkeitä isänmaa ja raittius.

Jos Naisliitto olisi saanut tuoda näyttelyyn vielä kolmannen kympin naisen, hän olisi ollut Tekla Hultin. Nainen, joka oli pioneiri monessa: ensimmäinen suomenkielinen naisylioppilas ja naispuolinen filosofian tohtori, ensimmäinen naisammattitoimittaja ja ensimmäisiä naiskansanedustajia. Kun lisäämme hänen meriittilistaansa maanlaisjärjestö Naiskagaalit, Nuorsuomalaisen Naisklubin ja Suomalaisen Naisliiton, joiden perustajia hän oli, voi vain ihmetellä, miksi Helsinki ei ole nimennyt pioneerille puistoa, katuja, aukiota eikä kujaakaan. Ovathan Lucina Hagman, Minna Canth ja Aurora Karamzinin saaneet nimensä katunimis-töön jo vuosikymmeniä sitten.

Helsingin nimistötoimikunnasta kerrottiin, että Tekla Hultinille on ehdotettu nimikkokatua aika ajoin, viimeksi vuonna 1997, mutta sopivaa kohdetta ei ole löytynyt. Heitänkin nyt Helsingin Osaston aktiivisille naisille haasteen lähteä kaupunkikävelylle etsimään sopivaa kohdetta. Se voisi löytyä rakenteilla olevalta ratapihalta, Hietaniemen telakka-alueelta tai Tekla Hultinin asuin-kaupunginosasta, Katajanokalta.

Kiitän sinua omasta ja Naisliiton puolesta aktiivisesta toiminnasta ja toivotan mieltä virkistäviä juhlapyyhiä.

Maija Kauppinen

Paremman huomisen puolesta

“Eniten minua ilahduttavat ne yli 400 000 naista jäsenjärjestöissämme. He tekevät upeaa talkootyötä paremman huomisen puolesta. Suomi ei pärjäisi päivääkään ilman naisten työpanosta.”

Näin vastaa ministeri **Sirkka-Liisa Anttila** kysymykseen, mikä Naisjärjestöjen Keskusliiton puheenjohtajaa on viime aikoina ilahduttanut.

Haastattelupäivä on historiallinen: valtioneuvosto antoi selonteon naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta, ensimmäisen sataan vuoteen. Niinpä on luontevaa aloittaa keskustelu tasa-arvosta, josta on hiottu peistä naisasiajärjestöissä lähes 130 ja eduskunnassakin jo yli sata vuotta. Ilman naisten sitkeää ponnistelua Suomi ei sijoittuisi kansainvälisessä tasa-arvovertailussa, Global Gender Gap Indexissä, maailman kärkikaartiin eli kolmannelle sijalle Sveitsin ja Norjan jälkeen. Sirkka-Liisa Anttila toteaaakin, että ilman naisjärjestöjä Suomen naisilla ei olisi näin vahvaa asemaa poliittisessa päätöksenteossa. ”Meillä ei olisi perhevapaita, tasa-arvolakia eikä naisia näin paljon työelämässä.”

Se on saavutus, joka ei ole sattuma ja josta voimme olla ylpeitä. Silti työtä riittää.

Asenteiden on muututtava

Suomessa naiset ovat onnistuneet erinomaisesti poliittisen vaikuttamisen saralla; ovathan presidentti ja pääministeri naisia, hallituksessa on naisennemmistö ja 200 kansanedustajastakin naisia on 84. Myös valtionyhtiöiden hallituksissa naisten osuus on kasvanut lähelle tavoitetta eli 40 prosenttia. Yhtä hyvin ei ole talouselämässä, jossa naisia on vähän keskeisissä johtotehtävissä ja hallituspaikoilla. Viimeisten selvitysten mukaan heidän määränsä on jopa vähentynyt. Suunnan pitäisi kääntyä, sillä Suomen elinkeinoelämän huipullakaan ei ole varaa unohtaa naisten osaamista.

”Tämä korjaantuu vain asenteita muuttamalla ja naisten omalla aktiivisuudella”, Sirkka-Liisa Anttila huomauttaa.

Ministeri osuu tässä asian ytimeen. Tutkimusten mukaan nainen pyytää palkan korotusta vasta neljäntenä tai viidentenä työssäolovuotenaan, kun miehet haluavat lisää liksaa jo toisena. Naisten ja miesten palkkaerot ovat todellinen ongelma. Samasta työstä sama palkka saman työnantajan palveluksessa vaatii edelleen ponnisteluja. Tässä naisjärjestöille riittää työaskaria.

Naisasiat agendalle!

Oikeudenmukaisen palkan ja naisten johtotehtäviin etenemisen lisäksi tärkeimpiä naisjärjestöjen ajamia asioita ovat työn ja perhe-elämän yhteensovittaminen, naiseen kohdistuvan väkivallan poistaminen ja tasa-arvoajattelun valtavirtaistaminen eli sukupuolinäkökulman huomioon ottaminen kaikessa päätöksenteossa.

Jatkuu sivulla 6

Sirkka-Liisa Anttila kertoo, että hänen on ollut helppo olla naisasianaaisena, kunhan muistaa vaikuttamisen keinot ja tavat. Vastakkainasettelulla ei rakenneta suomalaista yhteiskuntaa.

Sirkka-Liisa Anttila osallistui Naisliiton Oulun osaston satavuotisjuhlaan. Keskustelukumppanina sosiaalineuvos Helvi Hyryn kangas.

Tulevaisuudessa myös hoidan järjestäminen nousee Sirkka-Liisa Anttilan mukaan tärkeäksi, sillä hoiva – niin lasten kuin vanhustenkin – ei voi olla vain naisten vastuulla. Nämä ns. pehmeät arvot eivät kuitenkaan saa tarpeeksi palstat- eivätkä puhetilaa. Julkisuudesta kilpaillaan ‘verisesti’, eivätkä tässä kisassa naisille tärkeät asiat ole ykkössijalla. Kynnys päästä naisasioissa medioitten agendalle vaatii taitoa ja ajankohtaisuutta.

Tosin asioihin voi vaikuttaa muutenkin kuin median kautta. ”Valtion hallinnossa on meillä useita sukupuolten välisen tasa-arvon edistämiseen liittyviä arviointi- ja kehittämishankkeita. Seuraamme aktiivisesti niiden edistymistä, annamme lausuntoja ja tiedotamme niistä jäsenjärjestöillemme”, järjestöjen ykkösnainen kertoo vaikuttamiskeinoista ja -kohteista.

Yhteistyön voimaa

Vaikuttamismahdollisuudet eivät ole vähäiset, sillä tyttäriä Naisjärjestöjen Keskusliitolla on 62 ja niissä yli 400 000 naista.

Tuskinpa Aleksandra Gripenberg arvasi vuonna 1911 keskusliittoa Suomen naisille perustaessaan, että seitsemän järjestön ja muutaman tuhanen naisen yhteisö olisi sadan vuoden päästä lähes puolen miljoonan naisen mahtiverkosto.

Yhteistyön voima onkin Sirkka-Liisa Anttilan mukaan poikkeuksellisen vahvaa naisjärjestöissä.

”Tästä kannattaisi ottaa mallia”

Naisjärjestöjen yhteiskenttään on helppo tutustua ensi vuonna, jolloin Naisjärjestön Keskusliitto täyttää sata vuotta ja järjestää tapahtumia eri puolille maata. Pääpaikka on Helsinki ja sen Sederholmin talon juhlanäytely Naisten Huoneet, joka avautuu maaliskuussa kansainvälisenä naisten päivänä. Siitä reilun kuukauden päästä ovat eduskuntavaalit. Naisjärjestöjen tavoitteena on saada puolet paikoista eli sata. •

SIRKKA-LIISA ANTILA

Ikä: 68, **perhe:** puoliso Risto Anttila, 2 tytärtä ja 2 lapsenlasta

Asuinpaikka: Forssa • **Koulutus:** hallintonsuorittaja • **Ammatti:** maa- ja metsätalousministeri

Ura: kansanedustaja vuodesta 1983, maa- ja metsätalousministeri vuodesta 2007, Naisjärjestöjen Keskusliiton puheenjohtaja vuodesta 2007

Harrastukset: lapsenlasten kanssa leikkiminen, lenkkeily, lukeminen ja käsityöt

Perhepolitiikan kuumimpia kysymyksiä ovat vanhempainvapaa ja nimenomaan isyysvapaa.

Isä, äiti vai molemmat

Vapaita käyttävät edelleen valtaosin naiset, sillä esimerkiksi viime vuonna vain 17 prosenttia isistä piti vanhempainvapaata. Se on liian vähän tasa-arvon, perheen ja lapsen kannalta.

Vanhempainvapaa ei ole uusi asia. Jo 1960-luvulla Yhdistys 9 puhui isän vapaasta ja vuonna 1973 tasa-arvoasiain neuvottelukunta ehdotti kolmen kuukauden isyysvapaata. Ehdotus sai pilkkakirveet kysymään, isästkö äidin pikkupulainen.

Sitteemmin asenteet ovat muuttuneet. Nykyään työntekijöillä, miehillä ja naisilla, on oikeus vanhempainvapaaseen lapsen syntymän tai adoption vuoksi. Syy, miksi kaikki isät eivät sitä pidä, on raha, vähäinen jousto ja työnantajan kielteisyyt.

Miesten houkuttelemiseksi isyysvapaalle on kehitetty erilaisia malleja. Tunnetuin niistä on Stakesin kehittämä 6+6+6, jossa kuuden kuukauden jaksoja on yksi äidille, yksi isälle ja yksi jaettavaksi. Se olisi voimassa, kunnes lapsi täyttää kolme vuotta, ja päiväraha olisi 80 prosenttia palkasta. Tasa-arvoinen malli esitettiin jo viisi vuotta sitten, mutta varsinainen keskustelu siitä alkoi viime vuonna, kun tasa-arvoministeri ehdotti sen kokeilua. Vastaus oli ristiriitainen. Kokoomus vastusti jyrkästi vapaiden kiintiöimistä isälle, yrittäjäjärjestöt arvostelivat sen kalteutta. Keskusta kannatti isyysvapaata, Vihreät ja Rkp halusivat isälle isompaa osuutta.

Naisjärjestöjen Keskusliitto suositteli keväällä isälle korvamerkittyä vapaakuukautta heti lapsen syntymän jälkeen ja ehdotti sen säätämistä lailla.

Sosiaali- ja terveysministeri perusti viime syksynä parikymmenhenkisen työryhmän selvittämään vanhempainvapaan laajentamista. Tavoitteina oli tukea vanhemmuutta, kannustaa isiä perhevapaan pitoon ja miettiä, miten vanhemmuudesta työnantajille aiheutuvat kustannukset tasapuolisemmin korvataan. Työryhmään kutsuttiin parikymmentä asiantuntijaa ja vetäjäksi lapsiasiavaltautettu **Maria Kaisa Aula**. Aikaa sille annettiin vuoden 2010 loppuun. Toimeksianto oli kuitenkin niin laaja, että lisäaikaa on annettu pari kuukautta.

Nykyinen vanhempainvapaajärjestelmä on melkoinen tilkkutäkki, joten sen yksinkertaistaminen on työryhmän ykköstehtäviä. Suurin työ onkin ollut Maria Kaisa Aulan mukaan selvittää nykyinen järjestelmä eli perhevapaat ja niiden rahoitus. ”Olemme myös selvittäneet perhetyyppit eli avo- ja aviopariperheet, yksinhuoltajat, varusmies-, monikko-, sateenkaari- ja adoptio-perheet, mutta myös isäkiintiöiden vaikutukset vanhempainvapaiden pitämiseen ja äidin vapaiden vaikutukset naisten työmarkkina-asemaan”, selvitysnainen luettelee esimerkkejä työstä, joka on paisunut kuin pullataikina.

Avoimia kysymyksiä on edelleen rahoitus. Kuka miljoonalaskun maksajaksi? Valtioko? Ehdotuksen vanhempainvapaajärjestelmän uudistamisesta pitäisi valmistua helmikuun loppuun mennessä. Tuolloin se ehtisi nippa nappa mukaan seuraavan eduskunnan hallitusohjelmaan. Asian pallottelua seuranneena voi vain toivoa, että näin käy. Perhepolitiikassa ei ole tehty merkittäviä uudistuksia 1980-luvun jälkeen. Nyt olisi jälleen niiden aika. •

HYVÄ NETTI, PAHA NETTI

Internet ja sen moraali nousivat keskiöön mediaseminaarissa, jonka Suomalainen Naisliitto ja Tampereen Akateemiset naiset järjestivät lokakuun puolivälissä Tampereen yliopistolla.

TEKSTI JA KUVAT:
MAIJA KAUPPINEN

Viranomaiset ja it-ekspertit ovat tehneet parhaansa, jotta meidän olisi turvallista toimia netissä. On laadittu lakeja yksityisyyden suojaksi, luotu salasana- ym. suojajärjestelmiä, ohjelmallisia ja teknisiä. Kaikkeen tähän uhrataan paljon voimavaroja. Mutta miten me käyttäjät toimimme? Mikä tekee internetistä vaarallisen?

Pidäkkeettömästi netissä

Kysymyksiin haki vastausta lehtori **Ritva Rysä**. Hän on yli kolmekymmentä vuotta seurannut nuorten internetin käyttöä tietojenkäsittelyn opettajana ja viiden nuoren äitinä, joten alue on tuttu. Hän kertoi seuranneensa ihaillen, miten luonnikkaasti, kekseliäästi ja monipuolisesti nuoret ovat ottaneet uuden tekniikan mahdollisuudet käyttöönsä. Mutta katselleensa kauhulla, miten pidäkkeettömästi nuoret kirjoittavat oppitunneilla esimerkiksi IRC-galleriaan. Sivut täyttyvät sanoista pillu, kulli, huora, naiminen, oksentaminen ja ulostaminen. Sanoja täydennetään tunnistettavilla valokuvilla. Myös huumekaupasta kirjoitellaan avoimesti. Kehittyneemmät sosiaaliset mediat Facebook, YouTube ja Twitter tarjoavat vielä laajemmat

mahdollisuudet yksityisasioiden levittämiseen. Niissä käyttäjä luo itsestään haluamansa profiilin ja valitsee kavereikseen ne, jotka pönkittävät omakuvaa.

”Nuoria ei huoleta, mitä sukulaiset, tuttavat ja tulevat työnantajat ajattelevat”, Ritva Rysä toteaa. Häntä surettavat myös nuoret, joista on tullut nettiriippuvaisia. ”He notkuvat yöt netin keskustelupalstoilla ja käyvät koulussa vain syömässä ja parilla tunnilla. Vanhemmat ovat tyytyväisiä, kun nuoret ovat illat turvallisesti kotona eivätkä kadulla, mutta heillä ei ole aavistustakaan nuortensa nettiseikkailuista.”

Kirjastotoimen johtajan **Tuula Haaviston** mielestä verkossa on pääosin samoja ongelmia kuin elämässä muutenkin. ”Aikuistumisen kriittinen kohta on, miten kasvaa tasapainoiseksi nykyisen seksitiedon vyöryssä.”

Tähän tarvitaan suodattimia ja arviointikyvyn opettamista. Aikuisen apua.

Wikipediasta vastaus kaikkeen

Muun muassa internetin yksityisyydestä kirjan kirjoittanut tietokirjailija **Petteri Järvisen** mielestä internet on mainio työkalu: ”Kysymykset, joihin piti etsiä lapsena vastausta kirjoista ja kirjastoista, saa nyt hetkessä internetistä ja wikipediasta. Kaikki inhimillinen tieto on nykyään käden ulottuvilla, reaaliaikaisena – ja lähes ilmaiseksi!”

Ilmaisuus onkin ongelma, jonka vuoksi perinteinen media on melkoisessa kriisissä. Tämä näkyy jo Yhdysvalloissa, jossa lehtien levikit ovat romahtaneet ja toimittajia joukoittain erotettu. USA:ssa on kaupunkeja, joissa ei pian ole enää englanninkielistä sanomalehteä, vaan vain espanjankielinen. Kaikki espanjankieliset eivät ole netissä, mutta kaikki englanninkieliset ovat.

Ennusteeseen, että blogit ja kansalaisjournalismi olisi vastaus perinteisen median kriisiin, Petteri Järvinen ei usko. Moni blogiin kirjoittaja on lahjakas kynänkäyttävä; hänellä on sanottavaa ja hänen tekstejään on kiva lukea, mutta hän ei esitä vaikeita kysymyksiä Mari Kiviniemelle. Hän ei voi mennä vaatimaan vastauksia joltakin ulkomaiselta poliitikolta eikä tehdä tutkivaa journalismia.

Tietokirjailijana Petteri Järvistä kiinnostaa netin vaikutus tietoon. Esimerkiksi Wikipedia, joka on moderni vastine opukselle Linnunradan käsikirja liftareille, vastaa kaiken maailman kysymyksiin kaikesta mahdollisesta. ”Sen faktat ovat enimmäkseen oikein, mutta se on altis piloilille ja tiedon manipuloinnille.” Wikipediasta saa myös tiedot no-

Suomalaisen Naisliiton ja Tampereen Akateemisten Naisten järjestämä seminaari Median tarinat ja tärinät veti syyskuussa Tampereen yliopiston Väinö Linna -salin täyteen mediasta kiinnostuneita naisia.

Tampereen Akateemisten Naisten puheenjohtaja Eva Hänninen-Salmelinia ilahdutti osanottajien aktiivisuus.

Median moraali kiinnosti myös Suomen Naisyhdistyksen Marja Viitaa ja Kukkaa Lehmusvirtaa.

peasti, tosin sen reaaliaikaisuus on harvoin tärkeää. ”On paljon tärkeämpää ymmärtää jokin asia kuin tietää esimerkiksi Yhdysvaltain asukasluku yhden hengen tarkkuudella.”

Googleni rajat maailmani rajat

Petteri Järvistä huolettaa myös Googlen käyttö tietoaautomatina. Varsinkin nuoret ottavat sieltä vastauksen esitelmiin ja

kotitehtäviin. ”Se on pelottavaa ja haitallista, sillä ensimmäinen linkki ei ole välttämättä oikea, eikä kymmeneskään.” Eikä cöppäpäästäminen eli kopioi ja liitä -menetelmä ole harvinaista työelämässäkään.

Nykyään onkin tavallista, että jos jotakin ei saa googlaten ilmaiseksi, sitä ei haluta. Tästä seuraa, että ”Googleni rajat ovat maailman rajat”.

Jatkuu seuraavalla sivulla

Petteri Järvistä, Tuija Braxia ja Matti Posiota puhutti vihakeskustelu.

Jatkoa edelliseltä sivulta

Google onkin saavuttanut hämmästyttävän aseman maailmassa kertoessaan kaikille ihmisille, mikä on totuus. Neuvostoliittolaiset eivät pystyneet edes uneksimaan tällaisesta, ja nyt yksi amerikkalainen yhdistys määrää, miltä maailma näyttää. Sähköinen tiedonvälitys aiheuttaa – ja on jo aiheuttanut – myös sen, että pian meillä ei ole historiaa, on vain nykyhetki. Ketään ei enää kiinnosta vanha, eivät esimerkiksi vanhojen lehtien vuosikerrat ja vanhat ensyklopediat, joista sai helposti selville, miltä Suomi näytti esimerkiksi vuonna 1990. Nyt se ei onnistu, vaikka tuolloin oli jo www-tekniikka ja nettiyhteydet.

Petteri Järvinen kysyykin, onko internet tuhoamassa historiamme. Se vaara on olemassa, sillä sähköpostit, tekstiviestit, twiitit ja FB-postaukset eivät säily. Lisäksi blogit ja sähköiset artikkelit ovat muutettavissa, joten historia voidaan kirjoittaa uudelleen joka päivä. Eikä siitä jää jälkiä.

Maija Paavilaisen mielestä 8. käsky ei voi olla rikkomatta.

Elämme aikaa, jolloin tulevaisuus on helppo ennustaa, mutta nykyisyydestä ei koskaan tiedä, miltä se huomenna näyttää.

Netissäkin joutuu vastuuseen

Opettaessaan tuleville median ammattilaisille alan lainsäädäntöä ja etiikkaa yliopistotutkija **Jorma Mäntylä** törmää kysymyksiin, miksi sananvapautta

Jorma Mäntylä opettaa journalismin etiikkaa tuleville ammattilaisille.

rajoittavat tekijänoikeus- ja julkalanpilkkalaki ovat yhä voimassa?

”Opetuksen edetessä nuoret alkavat kuitenkin ymmärtää, että tekijänoikeuslain mukaan tekijöille pitää maksaa siitä että he kirjoittavat, ottavat kuvia tai säveltävät. Nuoret käsittävät myös sen, ettei ole järkevää piirtää kuvaa, jossa Muhammed on muutettu koiraksi.”

Nykyisen sananvapauslain mukaan tekijällä on lainmukainen ja eettinen vastuu viestistä. Kun aiemmin vain lehdistö, radio ja TV olivat lain piirissä, myös kirjankustantajilla ja verkkojulkaisun tekijöillä on nykyään velvollisuuksia ja vastuuta.

Myös yksityisen verkkojulkaisun tekijällä on vastuu, tosin suppeampi. Kun esimerkiksi radio- ja tv-kanavan on tallennettava 21 vrk:n ajan kaikki lähetetty aineisto, yksityisen ei tarvitse. Liioin häntä ei koske vastine- ja oikaisuvelvollisuus, mutta rikoksen tekijän ja osallisen vastuu koskee.

Kuvitelma, että netti on oikeudellisia rajoituksia vailla oleva vapauden valtakunta, on siis juridisesti väärä. Syynä tähän on oikeusministeri **Tuija Braxin** mukaan se, että internetin pelisäännöt eivät ole selkeytyneet. Internetissä viestintäkulttuuri elää osittain omaa elämäänsä.

”Se on ongelmallista niille, jotka julkaisevat itsestään hyvinkin arkoja tietoja ja kuvia. Sosiaalisen median myötä on myös keskusteltu, saako työnantaja kritisoida netissä ja voiko työnantaja puuttua kriittikkiin.”

Nämä ovat ministerin mukaan kuitenkin vain nettietiketä, joka korjautuu ajan myötä.

Totuuden etsintä on median työtä

”Medialla on vain kahdenlaista moraalia: moraalia jättää jokin julkaisematta ja moraalia julkaista.” Näin tiivistä median moraalien **Matti Posio**, Kaliforniasta juuri palannut Aamulehden uutispäällikkö. Helsingin Sanomain Säätiön apurahan turvin hän oli päässyt tutustumaan median uuteen maailmaan: Facebookiin, Googleen, Twitteriin, iPhoneen, iPadiin ja moniin muihin Piilaaksossa kehiteltäviin tuotteisiin. Ja todennut Googlen ja Facebookin samanlaisiksi mediataloiksi kuin lehtitalot paitsi että ne edustavat uutta maailmaa, jolle ei ole valmiiksi kirjoitettuja sääntöjä. Kaiken turbulenssin keskellä Matti Posiolle jäi kirkkaimmaksi oivallukseksi, että journalistin arvoista on nyt pidettävä huolta enemmän kuin koskaan. Siitä, että journalismi pysyy edelleen luotettavana ja laadukkaana julkaistiinpa sitä printtinä tai netissä. Että journalismin arvot, joihin kuuluvat sananvapaus, avoimen yhteiskunnan puolustaminen ja demokratian edistäminen, yksilön vapauden ja yrittäjyyden tukeminen, totuuden erottaminen valheesta ja merkittävien yhteisten asioiden julkaiseminen ovat edelleen kunniaa.

Tämä ei tule olemaan helpoa, sillä laatu maksaa. ”Ilman

kassaan saatavia tuloja ei voi tuottaa hyvää journalismia. Ilman kannattavuutta mikään mediatalo ei voi olla itsenäinen, rohkea ja riippumaton”.

Nykyään kun jokamies voi olla internetissä ”toimittaja”, journalistilta vaaditaan entistä enemmän itsenäisyyttä ja rohkeutta nostaa keskusteluun vaikeita aiheita, tehdä näkymättömiä näkyväksi. Tässä hänellä on karttana journalistin arvot ja kompassina selkeä käsitys moraalista ja arvostelukykyä.

8. käsky unohdettu nykymaailmassa

Kirjailija **Maija Paavilainen** pohti seminaarin lopuksi kysymystä, onko Raamatun 8. käsky Älä sano väärrä todistusta lähimmäisestäsi tyystin unohdettu. Ja päättyi siihen, että käsky tuntuu olevan kateissa niin lehdistössä kuin netissä. Tai ainakaan sitä ei noudateta. Puolitotuuksia esitetään varmoina asioina, toisen mainetta vahingoittavina paljastuksina ja vihjailuina. Unohdetaan, että vääran todistuksen lausuminen on miekka, joka viiltää haavan myös sanojan suuhun.

Median kuten myös meidän jokaisen pitäisi muistaa kaksi kultaista sääntöä: Mitä tahdot lähimmäisen tekävän sinulle, tee sinä samoin hänelle. Ja suojele lähimmäisesi mainetta kuin omaasi. •

Vihapuhe kuriin

Maailmaan on tullut internetin myötä uudenlaista kiusaamista. Erityisen huolestuttavaa ja lainsäädännön kannalta haastavaa on oikeusministeri Tuija Braxin mukaan internetissä leviävä rasismi ja vihapuhe.

TEKSTI: TUULA STENBERG
KUVA: MAIJA KAUPPINEN

Internet on aikamme suurin muutosvoima. Vauhdista kertovat myös käyttäjien määrät. Google on kymmenessä vuodessa ylittänyt miljardin viikoittaisen kävijän rajan ja Facebook saanut kuudessa vuodessa 500 miljoonaa käyttäjää, suomalaisiakin jo 1,6 miljoonaa.

Samaan aikaan mahdollisuuksien kanssa ovat kasvaneeet uhkat ja vaatimukset lisätä lainsäädäntöä koskemaan erityisesti internetissä tapahtuvia rikoksia.

Rikos on rikos netissäkin

Lainsäädäntöön kohdistuvia vaatimuksia ovat kiihdyttäneet toistuvat uutiset internetin välityksellä tehdyistä petoksista ja huijauksista sekä niiden aiheuttamista kärsimyksistä. Keskustelun henki ei suinkaan ole ollut se, että ”hyväuskoiset syyttäkööt itseään” vaan pikemminkin on vaadittu keinoja, joilla ”nettirikollisuutta” voisi nykyistä tehokkaammin keinoin suitsia.

Oikeusministeri Tuija Brax kertoi seminaarissa antavansa vielä tämän vuoden puolella lakiehdotuksen, jossa vahvistetaan nykyisten rikoslainsäädännön soveltumista laajemmin viharikoksiin.

Perinteinen painoviestintä, radio ja televisio ovat olleet oikeudellisen säätelyn kohteina niin kauan, että pelisäännöt ovat ehtineet selkiytyä. Internetin kohdalla on tilanne toinen, ja viestintäkäytännöt poikkeavat ainakin osaltaan aikaisemmasta.

Internetin avulla kuka tahansa pystyy nimimerkin varjossa tai väärän henkilöllisyyden turvin levittämään asiansa nopeasti suurelle joukolle. Pikaistuksissakin lähetetty viesti leviää kuin virus, jota on vaikea myöhemmin saada kiinni ja taltuttua.

Oikeusministeri toteaaakin, että internetissä viestintäkulttuuri elää osin omaa elämäänsä. Ongelmallista tämä on myös henkilöille, jotka julkaisevat itsestään hyvinkin arkaluonteisia tietoja tarkoittamatta sitä.

”Sananvapauden käyttöön liittyikin aina velvollisuuksia ja vastuuta”, Tuija Brax korostaa. ”Sitä voidaan rajoittaa niin kuin muitakin perusoikeuksia”.

Suomalaisen Naisliiton ja Tampereen Akateemisten Naisten järjestämässä mediaseminaarissa Tampereella puhunut oikeusministeri **Tuija Brax** toputtelee erillisen lainsäädännön tarvetta. Rikosvastuuseen ei vaikuta, missä ympäristössä – kadulla tai verkossa – esimerkiksi rasistisia puheita esitetään.

Internetissä tehtyjä rikoksia ei siis voi erottaa muussa toimintaympäristössä tehdystä rikollisuudesta, vaikka verkko saatetaan mieltää oikeudellisia rajoituksia vailla olevaksi absoluuttisen vapauden valtakunnaksi.

Sananvapauden rajat koetuksella

Sananvapauden käsite on Tuija Braxin mukaan keskeisellä sijalla internetin yhteydessä käytävässä keskustelussa. Hän muistuttaa, että sananvapauteen sisältyvään oikeuteen levittää ja vastaanottaa tietoa ja mielipiteitä liittyy myös haasteita. Rajojen tekeminen voi olla joskus vaikeaa.

Huijauksia, huhuja ja vihapuhetta

Teinityön miespuolinen nettirakas paljastui naiseksi, joka esitti kymmentä muutakin roolia, joista osa oli todellisia ihmisiä. Salaa kuvatut nettivideot ajoivat opiskelijapojan itsemurhaan. Namusetähuhuja Facebookissa.

Viime aikojen uutisotsikot kertovat internetin välityksellä tehtyjen huijausten monipuolisuudesta ja niiden aiheuttamista kärsimyksistä. Niiden uutisoinnin yhteydessä kuvaillaan toistuvasti poliisin vaikeuksia puuttua esimerkiksi Facebookin lieveilmiöihin. Rikosnimikkeiden arviointikin saattaa tuottaa uutisoinnin mukaan poliisille päänvaivaa.

Oikeusministeri Tuija Brax toteaa, että maailmaan on tullut uudenlaista kiusaamista.

Erityisen huolestuttavana ja lainsäädännön kannalta haastavana hän pitää internetissä leviävää rasismia ja vihapuhetta. Rasistisiin ja muukalaisvihamielisiin tietoverkkorikoksiin kohdistettuihin rangaistuksiin onkin tulossa muutoksia.

Rangaistussäännöksiä selvennetään

Kiihottamista kansanryhmää vastaan koskevien rangaistussäännösten ulottuvuutta niin sanottuna viharikoksia koskevana säännöksenä ehdotetaan oikeusministerin mukaan selvennettäväksi. Rikoksen vaikuttimena mainittaisiin nimenomaisesti elämäkatsomus, sukupuolinen suuntautuneisuus ja vammaisuus, ja esimerkiksi pahoinpitelyn taustalla ollut rasistinen motiivi otettaisiin rangaistusta koventavana huomioon.

Avoimet keskustelupalstat eivät jää lain ulottumattomiin ja myös palstan ylläpitäjän vastuu voi tulla arvioitavaksi, jos tämä sallii sen muodostuvan esimerkiksi rikollisten viestien julkaisukanavaksi. •

Turkulainen toimittaja Tuula Stenberg osallistui Tampereen mediaseminaariin. Oheinen juttu pohjautuu hänen Eteenpäin-lehdessä julkaistun juttuunsa Rikos on rikos netissäkin.

KIRPPUKIELEN PUOLESTA PUHUJA

"Yhteistä kieltä täytyy normittaa ja huoltaa", useita kieliooppeja ja kielenhuolto-oppaita tehnyt fennisti Auli Hakulinen korostaa.

Vaikka suomi on ruotsin tavoin kirppukieli ja siksi uhanalainen, en usko suomen kielen kuolevan", suomen kielen professori **Auli Hakulinen** tiivistä sanomansa pääkielemme tulevaisuudesta. Mutta muuttumaan se tulee. Kielioppi muuttuu, sanasto on liikkuvaa.

Emeritaprofessorin sanat ilahduttivat Aaurorankadun salonkiin kokoontuneita, suomen kielestä kiinnostuneita naisia, mutta aiheuttivat samalla joukon lisäkysymyksiä: Miten englannin valtasema vaikuttaa kieleemme ja nimenomaan sen tutkijakieleen? Miten torjua nuorison rappiokieltä "Voi v---u, hirvee, ei viitti, onks teil..."? Miten netti muuttaa kieltä? Entä maahanmuuttajien kieli?

Kaikkiin näihin kysymyksiin ja lukuisiin muihinkin maan tunnetuimmalla "kielipoliisilla" oli mietitty vastaus. Englannista hän totesi, että se on maailmanlaajuisesti tarkasteltuna väistyvä kieli. Espanja on jo ohittanut sen ja kiina on kovassa nousussa. Nuorten rappiokieleksi leimattu on puhekieltä, joka tunkeutuu kirjakieleen. Vanhempi polvi on iät ajat paheksunut nuorison kieltä – mutta joutunut aina hyväksymään sen. Maahanmuuttajien kieli ei hänen mielestään ole vaara suomen kielelle, mutta väitöskirjojen muuttuminen englanninkielisiksi on sitä.

Mitä tavallinen ihmisen sitten voi tehdä, jotta suomen kieli säilyisi?

Tähänkin Auli Hakulisella oli vastaus valmiina: Puhumalla ja kirjoittamalla hyvää suomea. Huoltamalla sitä eli toimimalla vapaaehtoisena lähipiirin kielipoliisina. Ja lukemalla hyvää suomenkielistä kauno- ja käännöskirjallisuutta. Kääntäjät ja kirjailijat ovat kielen säilyttäjinä keskeinen voimavaramme.

Viime vuosien uutissanoja:

lähiruoka, salarakas, laatuaika, keikkapappi, kettutyttö, mättö, larppaus, tuunata, rulettaa, wokata, delliä, downshiftaus.

Teksti ja kuva: Maija Kauppinen

Tornionlaaksossa kansa ei ole pitänyt pienimuotoista kotitarvesalakuljetusta rikoksena, vaan väylänvarren asukkaiden perusoikeutena. Vasta laajempi välitystoiminta, joppaus, on katsottu rikolliseksi.

Joppausta molemmin puolin rajaa

Vuoden 1809 valtakunnanraja on antanut Tornionlaakson kulttuurille oman leimansa. Ruotsin ja Suomen erilainen talous- ja tullipolitiikka ovat vaikuttaneet

siihen, että tuotteet ovat erihintaisia eri puolella rajaa. Niinpä tavaraa on hankittu aina siitä maasta, missä se on edullisempaa. Kriisiaikoina on syntynyt

houkutus välittää tavaraa laajemmallekin alueelle eli jopata.

Karhuviinaa Ruotsiin, sokeria Suomeen

1900-luvulla Tornionlaaksossa on ollut joppausta kolmena ajanjaksona: I maailmansodan, vuosina 1919–32 eli pirtuaikana ja II maailmansodan aikaan. Suurimmat syyt ovat tavarapula ja taloudellisen hyödyn tavoittelu, mutta myös seikkailuhalu. Tornio oli maailman porttina ensimmäisen maailmansodan aikana. Joppaus oli tuolloin Suomelle voitollista. Ruotsiin jopattiin venäjänlehteä eli tupakkaa, ruisjauhoja ja hevosia. Toisensuuntainen joppaus kiihtyi, kun vuonna 1917 pula kärjistyi Suomessa. Pirtuaikana Suomesta salakuljetettiin Ruotsiin hevosia, karhuviinaa ja virolaista pirtua. Ruotsissa sai tuolloin ostaa alkoholia vain vastakirjalla ja silläkin vain tietyn määrän kuukaudessa. Niinpä sen hintataso oli korkea, mikä loi hyvät edellytykset joppaukselle. Salakuljetus Suomenlahden yli sai ammattimaisen ilmeen, mutta spriilasteja tuotiin meritse myös Perämeren pohjukkaan. Vastaavasti Ruotsista Suomeen salakuljetettiin kahvia, sokeria ja pukkiturkkeja.

Toinen maailmansota toi mukanaan säännöstelytalouden, mikä kesti Ruotsissa vuodet 1940–1953, Suomessa 1939–1954. Kansa eli kortilla. Tornionlaakson rajakansan

Yli tuodut joppitavarat piilotettiin muun muassa latoihin, joista tavarat välitettiin etäämmälle.

Kellojen ja teknisten kojeiden salakuljetus oli suosittua vielä 1950-luvulla.

ei tarvinnut kuitenkaan tyytyä pelkkiin korttiannoksiin, sillä täydennystä saatiin naapurimaasta puolin ja toisin. Kahvia ja sokeria jopattiin eniten Suomeen. Aikaisemmin joppauksen syynä olivat hintaerot, nyt taloudellinen niukkuus.

1940-luku joppauksen kulta-aika

Toisen maailmansodan jatkuessa Ruotsin ja Suomen säännöstelyt tiukkenivat. Vuosina 1942–1944 Suomeen jopattiin jopa kahvin-korviketta ja -vastiketta. Soke-

korvikkeeseen – sakariiniin, joka oli sodan jälkeisinä vuosina kysyttyä tavaraa Suomessa. Pienellä koulurepullisella sakariinia saattoi ostaa hevosen. Kun kahvi vapautui Ruotsissa v. 1945, alkoi joppauksen kulta-aika. Kahvin lisäksi Ruotsista salakuljetettiin nuuskaa, partakoneita, pyöriä, naisten silkki- ja nailonsukkia. Vastavasti Ruotsiin jopattiin oravanahkoja, lihaa, hevosia, savukkeita, alkoholia, autonrenkaita ja aseita. Joppaus oli edelleen osittain vaihtokauppaa. Esimerkiksi autonrenkailla saatiin Ruotsin kruunuja, joilla

ostettiin kahvia ja sakariinia. 1940-luvun lopulla joppaus väheni parina vuotena, koska kahvia säännösteltiin Ruotsissa muutamia vuosia, mutta villiintyi sen loputtua ennen näkemättömäksi niin kahvin kuin soke-
rinkin osalta. Se loppui vasta, kun säännöstely Suomessakin loppui. 1940-50 lukujen viljeinä salakuljetusvuosina rajalle lisättiin tullimiesten määrää, ja myös rajamiehet valvoivat rajaa. Se ei kuitenkaan tehonnut, sillä tullin veljeskunnastakin löytyi salakuljettajia.

Jatkuu seuraavalla sivulla

”Kaverin” kanssa soutelemassa rajajoella.

Hevonen oli jopparin tärkeimpiä apureita, mutta niitä myös salakuljetettiin Ruotsiin.

Tavaraa kuljetettiin rintaliiveissäkin

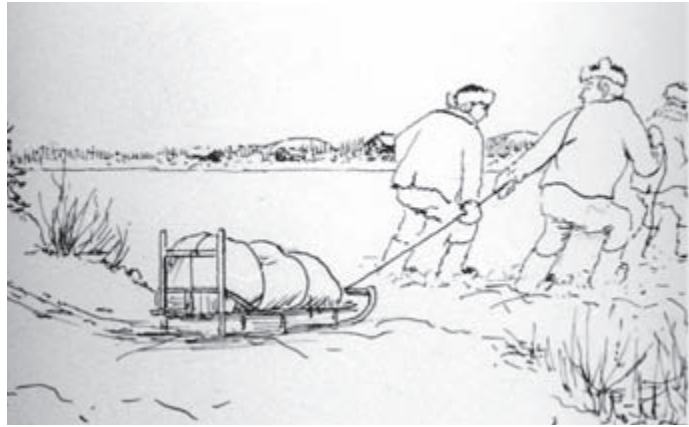
Suomen ja Ruotsin rajan yli kuormat vietiin pääasiassa hevosreissa, talvisin myös sukilla. Etukäteisvalmisteluissa luottamukselliset suhteet olivat tärkeitä. Tullimiehiä hämättiin esimerkiksi niin, että jopparit kulkivat eri teitä kuin heidän ns. juoksupoikansa. Kätevintä oli salakuljettaa tavaroita rajan yli omista vaatteissa. Sakariinin jopattiin kahviliiveissä tai -housuissa, oravannahkoja vyötäisillä. Naiset kuljettivat isokuppisissa rintaliiveissään paljon tavaraa. Ja kun Tornion seminaarin opettajaoppilaat lähtivät koteihinsa lomalle, he salakuljettivat Haaparannalta kahvia, sokeria ja suklaata.

Suosituimpia joppaustavaroiden kätköpaikkoja olivat maaseudulla lantatunkiot. Alkoholia kätkettiin tankkeihin. Huoneiden lattioissa oli salalokeroita kahvin ja pirtun säilyttämiseen, mutta sitä piiloteltiin myös sänkyihin ja huoneiden lattialankkujen alle.

Vojakkala tunnettu joppauskylä

Salakuljettaminen oli vähäisempää länsirajan pohjoisosissa. Eli Enontekiöllä, Utsjoella ja Inarissa, jossa oli väljemmät vienti- ja tuontioikeudet. Viron pirtu olikin yleistä poroerotuksissa, ja tukkisavotoilla ruotsalainen kahvi sai hyvän suosion.

Eräät paikkakunnat etenkin alisessa Tornionlaaksossa ovat saaneet mainetta joppi-paikkakuntina. Yhteistä niille oli helppous ylittää Suomen ja Ruotsin rajan yli: kapea ja mutkitteleva joki ja monet saaret. Esimerkiksi Hietanen oli kuulu hevosjoppareistaan ja

Suotuisinta oli kuljettaa tavaraa rajan yli kohdissa, joissa joki oli kapea ja mutkitteleva tai saarten peittämä.

Kemi oli pirtun salakuljetuksen keskus. Tornion kaupungin Vojakkalan kylä on taas näyttänyt mainetta kahvin joppauksella, mistä se sai nykyäänkin tunnetun lisänimen, Miljoonaranta. Tarinan mukaan erään kyläläisen aikeet lähteä tukkisavottaan estettiin, jottei kylän maine rikkaana jopparipaikkakuntana rikkoutuisi. Savotaan aikovalle kerättiin kolehti.

Jopparit tullimiehiä kekseliäämpiä

Salakuljetus ja sen vastustaminen oli tullimiesten ja jopparien välistä kilpailua kekseliäisyydestä. Molemmat virittelivät ansalankoja tallien ja aittojen ympärille päästäkseen selville toistensa yöllisistä liikkeistä. Aina ei tiennyt, oliko heinäajoon naamioitunut jäällä tai jokirannassa liikkuja joppari

Tullimiehet saattoivat pitää vahtia ulkorakennuksissa. Tallit, lantalat ja ladot olivat myös joppareiden piilo-paikkoja.

vai tullimies. Yleensä jopparit vetivät pitemmän korren. Heillä oli paremmat välineet, esimerkiksi hevoset olivat nopeampia ja niitä oli enemmän. Eikä edes ilmiantopalkkio ollut riittävän suuri houkutin joppareita ”poltamaan”.

Jos joppari jäi kiinni ja häntä vastaan nostettiin syyte, hän saattoi vesittää oikeusjuttua ostamalla itselleen todistajia. Jos se ei auttanut, oli tyytyminen sakkoihin ja takavarikkoon, joskus tuli myös vankilareissu. Yleisen käsityksen mukaan moni Tornionlaakson vaikuttajahenkilö on hankkinut alkupääomansa jopaten.

Koska salakuljetus oli kriminalisoitua, siitä ei mielellään julkisesti kerskailtu. Vasta 1980-90-luvuilla alkoi ilmestyä sitä käsittelevää proosa- ja tutkimuskirjallisuutta. Onpa joppauksesta tehty oma oopperanakin. •

Lähteet: Joppauksen Tornionlaakso, Pohjoiskalottimuseon kiertonäyttelyn esittelyteksti 1982 ja Tornionlaakson maakuntamuseonjohtaja Henri Nordbergin luento Joppauksen Tornionlaakso, Tornion kansalaisopistossa.

Naisten ja miesten väliset palkkaerot ovat – ja pysyvät?

Naisten ja miesten samapalkkaisuus esiintyi yhteinä naisjärjestöjen keskeisenä tavoitteena jo sata vuotta sitten. Se on yhä edelleen tasa-arvotavoitteiden listalla. Jonkinlaista edistystä on kuitenkin tapahtunut. Jos nainen ja mies tekevät samaa työtä samalla työpaikalla, palkkaeroja ei yleensä juuri ole tai ne ovat parin prosentin luokkaa. Hämentävää kuitenkin on, että erilliset palkkaluokat naisille ja miehille poistettiin sopimuksista pääosin vasta 1960-luvulla.

Tasa-arvolakiin kirjattu syrjintäkielto ja tavoite ”sama palkka samasta ja samanarvoisesta työstä saman työnantajan palveluksessa” eivät kuitenkaan ole naisjärjestöjen yksinomainen tavoite. Nyt pyritään siihen, että naisenkin euro olisi euro eikä 80 senttiä. Samapalkkaisuustavoitteen sisältö on muuttunut. Myös maan hallitus on samapalkkaisuusohjelmassaan 2006 laajentanut yhteistä tavoitetta. Ohjelman pää tavoitteeksi on kirjattu naisten ja miesten välisen palkkaeron kaventuminen noin 20 prosentista vähintään viidellä prosenttiyksiköllä vuoteen 2015 mennessä. Kaikki työmarkkinoiden keskusjärjestöt ovat sitoutuneet kokonaispalkkaeron kaventamiseen.

Kokonaispalkkaero on saatu siten, että kaikki naisten palikat on laskettu yhteen ja tulosta verrattu kaikkien miesten yhteenlaskettuihin palkkoihin. Mukana ovat kaikki toimialat ja

kaikki tehtävät, laskentaperusteena on säännöllisen työajan keskiansiot. Nyt vuonna 2010 naisten euro on 82 tai 83 senttiä eli pientä parannusta on saatu aikaan. Todellinen ero vuosipalkkoissa on kuitenkin miesten ylittöiden ja naisten osa-aikatoimien vuoksi selvästi suurempi. Kokonaispalkkaero juontaa juurensa siitä, että naiset ja miehet toimivat pitkälti eri tehtävissä ja eri aloilla, joissa palkanmaksukyky on erilainen. Historiallakin on oma merkityksensä. Monet naisten ammatit ovat kehittyneet alkujaan kodin piirissä tehdystä palkattomasta työstä. Miehille on puolestaan maksettu enemmän, koska heitä on pidetty perheen pääasiallisina elättäjinä.

Surullista on, että äitien pääosin käyttämät pitkät vanhempainvapaat hidastavat tutkimusten mukaan selvästi naisten palkkakehitystä. Isät käyttävät vanhempainoikeuksiaan edelleen suhteellisen vähän, eikä vanhemmuuden aiheuttamien kustannusten jaosta nais- ja

miesvaltaisten alojen välillä ole päästy sopimukseen.

Palkkakuilun pienentäminen segregatiota eli sukupuolten välistä tehtäväjakoa purkamalla on todella hidasta. Sitä kautta tuloksia ei mitenkään saavuteta vuoteen 2015 mennessä. Lisäksi on kysyttävä, miksi työt eivät saisi olla kiinnostuneita hoito- tai palvelutehtävistä tai pojat teknisistä ammateista, joita kaikkia tarvitaan. Tarvitaisiin siis lisäarvostusta ja lisärahaa naisvaltaisille aloille – ja miesvaltaisten alojen suostumus siihen.

Mutta mistä rahat? Koko Euroopassa taloutta leimaa epävarmuus. Naisvaltainen kuntasektori on taloudellisessa ahdingossa, ja veroäyryjä on korotettu monissa kunnissa kipurajalle. Yritysten tulositodotukset eivät vielä anna tukea ajatukselle yhteisöverojen vahvasta kasvusta lähivuosina. Velkaantunut valtiokaan tuskin tulee palkkarahoissa tukien avuksi. Työvoimaakin on viime aikoina ollut kohtuullisesti saatavissa, joten markkinavoimistakaan ei juuri nyt ole apua.

Historia huomioon ottaen voidaankin perustellusti kysyä, onko koskaan sopiva aika naisvaltaisten alojen palkkatason korotuksiin. •

Tuusulainen varatuomari Tuulikki Petäjäniemi on ex-tasa-arvovaltuutettu ja samapalkkaisuusohjelman selvityshenkilö. Hän on Suomalaisen Naisliiton Helsingin Osaston jäsen.

Elämän kapenevilla pitkospuilla

”Sitten kun en enää muista nimeäni, sitten kun tämä päivä on sekoittunut eiliseen, sitten kun aikuiset lapseni ovat kasvaneet muistoissani pieniksi jälleen, sitten kun en enää ole tuottava yksilö. Kohdelkaa minua silloinkin ihmisenä, välittäkää minusta. Kello hidastuu – eräänä päivänä se pysähtyy kokonaan – mutta siihen on vielä aikaa, antakaa minulle arvokas vanhuus.”

Näillä kauniilla, tuntemattoman runoilijan sanoilla avasi Vaasan Suomalaisen Naisklubin puheenjohtaja **Seija Lähdemäki** marraskuisen seminaarin Turvallinen ikääntyminen. Seminaari oli jatkoa pari vuotta sitten Suomalaisen Naisliiton Minna Canth -seminaarille. Yhteistyökumppaneina Vaasan Naisklubilla oli nyt Vaasan kaupunki ja Vaasan suomalainen seurakunta, puhujina joukko rautaisia asiantuntijoita. Ikäkeskuksen palveluohjaaja **Sonja Sulkakoski** juonsi tilaisuuden, joka oli houkutellut paikalle 160 naista ja miestä.

Ei puolesta vaan tukien

Palvelualuejohtaja **Hannele Laaksonen** kertoi kuulijoille Vaasan kaupungin ikääntymispolitiikan arvoista, visiosta ja tavoitteista. Tavoiteohjelman mukaan palveluja on arvioitava sen mukaan, miten ne vaikuttavat ihmisen kykyyn kokea itsensä arvokkaaksi ja tuntea elämänsä mielekkääksi. Ihmis-

arvon kunnioittaminen, oikeudenmukaisuus, turvallisuus, asiakaslähtisyys, osallisuus ja vaikuttaminen ovat arvoja, joille kaupungin ikääntymispoliittinen ohjelma perustuu. Tavoitteena on tukea ikääntyvä turvalliseen, omatoimiseen ja virikkeelliseen elämään.

Palvelujen asiantuntija painotti, ettei ikäihmisen puolesta tehdä asioita, joihin hän itse pystyy, vaan tuetaan hänen omaa toimintakykyään ja kuunnellaan hänen näkemyksiään. Ikääntyvien hoito painottuu nykyään palveluasumiseen ja kotihoidon sijaan edelleen liikaa laitoshoitoon. Sen muuttamiseksi on tehtävä työtä ja hyödynnettävä kaikki lähi- ja liikennepalvelut.

Professori **Pirkko Vartiainen** jatkoi aihetta puhuen omaisten, ystävien ja vapaaehtoisten osuudesta, joiden panostusta tarvitaan ikäihmisten määrän lisääntyessä. Vahva kehitys koulutuksessa, terveydenhuollossa ja tulonsiirtojärjestelmissä ei ole lisännyt yhteiskunnan hyvinvointia, sillä egoismi ja talouden mahti ovat ajan ilmiöitä. Voi myös ihmetellä, miksi rahat eivät riitä ikääntyvien palveluihin vaikka suomalainen yhteiskunta on varakkaampi kuin koskaan.

”Hyvinvointia takaamaan tarvitaan koko suomalainen yhteiskunta, ei vain hyvin toimivaa hallintoa ja päätöksentekoa”, professori totesi ja esitti keinoksi kumppanuutta ja yhteistyötä. Tunne siitä, että on jonkin yhteisön jäsen, luo myös sosiaalista turvallisuutta.

Muistisairas on tunneherkkä

Suomessa on noin 120 000 keskivaikeaa tai vaikea-asteista muistisairautta potevaa. Kyseessä on neurologinen sairaus, joka pahenee iän myötä. Sen puhkeamiseen vaikuttaa moni asia: henkilöhistoria, sosiaalinen ympäristö ja mahdolliset muut sairaudet. Muistihäiriöisellä on ongelmia lähinnä keskittymiskyvyssä, puheessa, hahmotamisessa ja tunnistamisessa. Vaasan seudun Muistiyhdistyksen toiminnanjohtaja **Eila Nybyllä** oli monta hyvää neuvoa, jotka tulisi muistaa muistisairaana läheisyydessä. ”Esimerkiksi tunne ’minä teen aina väärin’ saa muistisairaahan masentumaan ja kiukustumaan. Hyväksyvä suhtautuminen on tärkeää, samoin onnistumisen huomaaminen. Muistamattomuudesta ja saamattomuudesta ei pidä huomautella.”

Muistisairaalla asiamuisti ja johdonmukainen ajattelu vähenee. Tehokkain ja usein ainoa kestävä vaikuttamismuoto tapahtuu tunteiden kautta. Rauhallisuus, kosketus, katsekontakti ja hyvä ilmapiiri ovat tärkeitä. Tärkeää on rakentaa myös hyviä kokemuksia joka päiväisiin toimiin sekä välttää pakkoa, määräämistä ja inttämistä – ne aiheuttavat vain aggressiivisuutta.

Muistisairaahan huumorintaju säilyy usein. Hän aistii herkästi tunnelmia ja osaa nauttia nykyhetkestä. Tutut juttuaiheet ovat turvallisia, ja normaali, hyväksyvä kanssakäyminen tuo muis-

”Ikääntyvien asumiseen pitäisi kehittää uusia vaihtoehtoja, kuten kimppa-asumista ja senioritaloja.”

tisairaalle mielihyvää. Sosiaalisten suhteiden ja harrastusten säilyttäminen on tärkeää. Itse muistisairaudestakin on hyvä puhua, mutta positiivisesti ja kunnioittavasti.

Vanheneminenkin on hyväksyttävä

Suomessa on nykyään 50 prosenttia alle 15- ja yli 65-vuotiaita. Vuonna 2025 vastaava luku, huoltosuhde, on jo 75. ”Mistä silloin saadaan työntekijät vanhusten hoitoon ja kuka maksaa?”, erikoissuunnittelija **Irmeli Perälä** hätkähdetti koolijoitaan.

Tämä tosiasia pitäisi tiedostaa ja suunnitella rohkeasti tulevaisuutta.

Vanhusten hoidossa on monia haasteita. Dementia lisääntyy, eikä hoitotarpeen määrittelyyn ole yhteneviä kriteerejä. Itsemääräämisoikeus ei toimi. Tarvittaisiin myös ehdottomasti laki vanhusten huollosta, sillä suositukset eivät riitä, eikä valvonta ole riittävää. Ikääntyvien asumiseen pitäisi kehittää uusia vaihtoehtoja kuten kimppa-asumista ja senioritaloja.

Päivän viimeinen alustus oli yliopettaja **Olavi Niemen** omiin kokemuksiin perustuva tuntemus elämämme etenemisestä kapenevilla pitkospuilla. Hän sai meidät vuoroin nauramaan vuoroin kyynelehtimään osuvilla ilmaisuillaan, jotka osoittivat, miten tärkeitä toiminta ja osallistuminen ovat ikääntyvälle. Miten tarpeen on läheisten apu, kun turvajärjestelyt pettävät? Ja kuinka tärkeää on yllä-

Irmeli Perälän (vas.) ja Pirkko Vartiaisen mielestä nyt tarvitaan vapaaehtoishoitajia. Taustalla Naisklubin vpj Raija Hakkarainen.

Eila Nybyn ja Olavi Niemen mielestä tulevaisuus on ehkä valoisampi kuin luulemmekaan.

pitää tekniset taidot, jotta pysyy mukana maailman menossa? Mutta hyvään vanhenemiseen kuuluu myös myönteinen suhtautuminen iän karttumiseen ja kuoleman hyväksyminen.

Olavi Niemi päätti esityksensä suojelusenkelikuvan kera toivomukseen, että ymmär-

täisimme ihmetellä, miten ”joka aamu on armo uus”. Kun meille on suotu vanhuus, olemme saaneet osaksemme lahjan – kokonaisen elämän.

Seminaari päättyi pastori **Eija Kasarin** pitämään hartautteen ja yhteisesti laulettuun kiitosvirteen. •

Kiipula vie kivut

Kiipula ei ole kylpylä, meillä ei ole ravintolaa eikä tv:tä. Haluamme antaa ihmisille rauhaa ja hiljaisuutta.

Näin mainosti Kiipulaa sen kuntoutuspäällikkö **Tuula Riikonen** hämeenlinnaisten Naisliiton ja Liike- ja virkanaisten tutustuksessa kuntoutuskeskukseen.

Koska Kiipula ja sen toiminta oli monelle vieras, Tuula aloitti keskuksen toiminnan esitelyn historiakatsauksella. Se osoittautuikin perin mielenkiintoiseksi, sillä Kiipula pohjautuu kahden yhteiskunnallisesti edistyskellisen suvun, **Kiipuloiden** ja **Hedmanien**, elämäntyöhön.

Aikansa mesenaatteja

Kiipula on vanha rusthollitila, jota isännöivät **Wilhelmiina** ja **Kustaa Kiipula**. Kun heidän tyttärensä Alma kuoli vuonna 1907 tuberkuloosiin, pariskunta päätti testamentata omaisuutensa Janakkalan kunnalle, jotta se perustaisi Kiipulaan tuberkeliparantolan ja lastenkodin. Wilhelmiinan kuollessa 1936 Ahvenistolle oli rakennettu tuberkuloosiparantola, joten sitä ei Janakkalaan tarvittu. Eikä kunta kaivannut myöskään lastenkotia.

Sen sijaan kuntoutuspaikka keuhkotautiparantoloista kotiutuneille toipilaille oli terveellut. Opettaja **Aili Sarkkila** oli alkanut 1920-luvulla kerätä Keski-Suomessa näille rahaa ja perustanut tätä varten Kultatähkä-säätiön. Janakkalan kunta luovutti sille juuri sodan kyn-

Naisliiton Hämeenlinnan osaston vt. puheenjohtaja Heli Eskolin löysi viihtyisän lepopaikan.

nyksellä Kiipulan tilan, ja säätiö aloitti koulutustoiminnan.

Edwin Hedman on kehitysvammaisten koulutuksen uranuurtajia. Vuonna 1890 hän perusti Helsingin Kallioon Suomen tylsämielisten oppilaitoksen. Seuraavana vuonna se siirtyi Hattelmalan harjulle Perttulaan näiden kasvatuslaitokseksi. Vuonna 1909 valtio osti sen. Sodan jälkeen Perttula on toiminut koulukotina ja viimeksi erityisammattikouluna.

Valmiuksia työelämään

Vuonna 2009, jolloin valtio luopui erityisammattikouluistaan, Perttula yhdistyi Kiipulaan. Syntyi Kiipulan koulutus- ja kuntoutuskeskus, Janakkalan kunnan suurin veronmaksaja. Ja myös suurin työllistäjä: työntekijöitä on lähes 400.

Eikä kävijöitäkään ole vähän; päivittäin keskuksessa liikkuu tuhat opiskelijaa ja kuntoutujaa. Opiskelijoille Kiipula tarjoaa ammatillista peruskoulutusta sekä valmentavaa ja kuntouttavaa ohjausta. Nuori voi hankkia täällä itselleen ammatin ja kouluttautua esimerkiksi puutarhuriksi, merkonomiksi, artesaaniksi, lähihoitajaksi, elektroniikka-asentajaksi, suurtaulukokiksi ja toimitilahuoltajaksi. Kuulijoiden epäileviin kysymyksiin, onnistuuko nuorelta esimerkiksi artesaaniksi opiskelu Tuula myöntää, että kaikki eivät jaksa suorittaa koko tutkintoa. Myös harjoittelupaikan löytäminen heille on joskus vaikeaa.

”Opiskelijoistamme noin 40 prosenttia on mielenterveyskuntoutujia. Perustehtävämme on auttaa nuorta kokoamaan itsensä ammattiin ja vahvistaa hänen valmiuksiaan työelämään.” Kiipulassa on myös puutarha, jota opiskelijat hoitavat ja jonka tuotteita myyvät Miinantorilla.

Rauhaa ja hiljaisuutta

Toinen, kasvava osa Kiipulan toimintaa on kuntoutus.

Suurin osa kuntoutuskeskuksen asiakkaista on työelämässä mukana olevia tai sinne palaavia. On TYK-valmennusta, Aslak- ja Tules-kuntoutusta, kuntoremontteja ja työhyvinvointipäiviä. Sydänsairauksista kärsiville räätälöidään kursseja, samoin nivelpaivaisille, ylipainoisille, kuulovammaisille ja elämänhallintansa hukanneille. Urasuuntakursseilla autetaan esimerkiksi moottoripyöräon-

Kun tutustumiskierros päätyi kuntosalille, naiset olivat hetkessä kuntopyörien selässä.

nettomuuksissa pahoin loukkaantuneita oppimaan uusia ammatti. Uusi, vaativa ryhmä ovat maahanmuuttajat. Iäkkäille Kiipula tarjoaa muun muassa veteraani- ja Lotta-kuntoutusta, niin kauan kuin heitä riittää, sekä geriatrasta kuntoutusta. Kiipulassa voi myös kuka tahansa testauttaa kuntotasonsa ja viettää virkistysloman. Siihen kuuluvat peruspalvelut eli täysihoito, aamu- ja iltauinti ja niin täydellinen rauha, että Tuulan mukaan pari kolme ensimmäistä päivää kävijä haukoo hiljaisuutta. Vuoden 2007 laatukilpailussa Kiipula oli kymmenen parhaan joukossa.

Uusinta uutta on firstbeath, sykeanalyysi, joka kertoo arkielämän stressin määrän sekä palautumisen ja liikunnan tehokkuuden. Mainio syntymäpäivälahja esimerkiksi 50-vuotiaalle! •

Painot ovat jokapäiväisiä tuttuja fysioterapeutti Tuula Riikoselle.

MALJA 103-VUOTIAALLE OULUN NAISLIITOLLE

Kolme vuotta Suomalainen Naisliitto ja sen kaksi osastoa – Helsinki ja Ala-Tornio – viettivät satavuotisjuhlia.

Joukkoon olisi kuulunut myös Oulun osasto, mutta se lykkäsi juhliaan kolmella vuodella. Eli tämän vuoden loka-kuuhun.

TEKSTI JA KUVAT: MAIJA KAUPPINEN

Ministeri Sirkka-Liisa Anttila nosti raparperimaljan juhliville naisliittolaisille.

Oulun Osaston edustavat naiset valmiina vastaanottamaan onnittelijoita. Vasemmalla puheenjohtaja Tiina Tervaskanto-Mäentausta vierellään Eeva-Kaarina Sarastamo ja kunnia-puheenjohtaja Maj-Lis Tervaskanto.

Niinpä satavuotisjuhlia vietettiin Oulussa nyt loka-kuussa – ja upeasti. Päivä alkoi onnittelujen vastaanotolla kaupungin kirjastossa ja jatkui juhlaseminaarilla sen Pakkalan salissa. Oitis sen jälkeen oli

vuorossa Oulun kaupungin vastaanotto kaupungintalolla, jossa vieraita emännöivät valtuuston varapuheenjohtaja **Tytti Tuppurainen** ja apulaiskaupunginjohtaja **Sinikka Salo**. Pieni hengähdystauko – ja sitten oli-

kin aika istuutua illallisjuhlapöytään nauttimaan oululaisten sisarten vieraanvaraisuudesta. Näitä juhlia kannatti odottaa!

Jatkuu sivuilla 24–27

Vaasan osasto onnittelemassa. Kättelyvuorossa Loviisa Seppänen, taustalla Vuokko Kangassuo, Pirkko Koskiahde ja Seija Lähdemäki.

Ala-Tornion Osasto toi onnittelut ikätoverille Marja-Riitta Tervahaudan (vas.), Leila Lakkalan ja Anneli Kortelaisen kanssa.

Kaupungin kirjaston aulassa oli näyttely oululaisista vaikuttajanaisista. Heidät esitteli Kristiina Haukka-maa.

Oulun kaupungintalo liputti vieraittensa kunniaksi.

Kaupungintalolla naisliittolaisia emännöi Oulun kaupungin valtuuston varapuheenjohtaja Tytti Tuppurainen.

Malja Oululle ja sen 103-vuotiaalle Naisliiton osastolle, toivottivat helsinkiläiset sisaret.

Torniolainen Kerttu Leutola viihtyi Oulun kaupungin vastaanotolla.

Radisson Blu -hotellin ravintolan grillattu kana tryffelkastikkeen ja parmesanperunoiden kera sai naiset hetkeksi hiljaisiksi.

Taiteilija Teija Anneli eli Teija Jokipii juonsi illan.

Runoilija-lausuja Eeva Holman mielestä auringonlaskun portilla saa puhaltaa saippuakuplia.

Satavuotisjuhlan sielut Tiina Tervaskanto-Mäentausta ja Kirsti Ojala valmiina iltajuhlaan.

Oululaiset runontaitajat riemastuttivat juhlivia naisia ruokailun lomassa. Eeva-Kaarina Sarastamo (oik.) lausui Mahtisanat...

... ja Riitta Messman toi terveiset Hilda Hussolta.

Serenadin naisille lauloi iltajuhlassa Kari Hartikainen Niilo Kiviniemen säestyksellä.

Jatkuu seuraavalla sivulla

Yhdessä enemmän

Juhlaseminaarin teemana oli yhteistyön voima paikallisesti ja valtakunnallisesti. Teema, jota Oulun Osasto vuosi sitten ehdotti Naisliiton tämän vuoden teemaksi ja jonka Lahden syyskokous hyväksyi. Teema on osoittautunut hyväksi; se ei ole jäänyt vain sananhelinäksi, vaan sitä on käytännössä toteutettu. Eli kuten seminaarin avaaja, Oulun osaston puheenjohtaja **Tiina Mäentausta** totesi: ”Yhdessä voimme enemmän ja voimme paremmin”.

Varsin puhutteleva oli Tiinan kertoma esimerkki rohkeasta afrikkalaisesta naisesta, Leymah Gboweesta, joka perusti kolme vuotta sitten naisliikkeen Wipsen-Afrika. Sen ansiosta sota loppui Nigeriasta, nainen asettui ehdolle demokraattisesti järjestetyissä

vaaleissa ja naisasialiike sai jalansijaa Afrikassa. Kuten sata vuotta sitten Suomessa.

Suomi voikin Tiinan mukaan olla ylpeitä omista vaikuttajanaisistaan. Ilman heidän ponnistelujaan meillä ei olisi yhtäläisiä oikeuksia, hyvinvointia ja mahdollisuutta kouluttautua. Mutta vahvoja naisia, yhteistyötä ja naisjärjestöjä tarvitaan edelleen niin paikallisesti, valtakunnallisesti kuin myös kansainvälisesti.

Naisjärjestöjen Keskusliiton onnittelut juhliville naisille toi sen puheenjohtaja, ministeri **Sirkka-Liisa Anttila**. Puheensa aiheena hänellä oli naisjärjestöjen työsarka nyt ja tulevaisuudessa. Nykyisyydestä hän totesi, että keskeisiä tavoitteita ovat edelleen vanhemmuuden kustannusten jakautuminen ja sa-

mapalkkaisuuden edistäminen. ”Naiset ja naisvaltaiset alat ovat eriarvoisessa asemassa vanhemmuuden kustannusten jakamisessa. Jos niitä ei saada jaettua tasa-arvoisemmin, naisten asema työmarkkinoilla huonontuu jatkossakin”, hän totesi ja muistutti, että myös samapalkkaisuuden tavoite on vielä kaukana.

”Naisjärjestöt ovat jo vuosia kampanjoineet, että naisen euro nousisi. Mutta edelleen se on noin 80 senttiä miesten euroon verrattuna säännöllisen työajan ansioilla mitattuna.”

Toinen tärkeä asia on vanhempainvapaat, jotka keskittyvät pääasiassa naisille. Pitkät perhevapaat vaikuttavat kielteisesti naisten palkkakehitykseen ja niille jääminen heikentää nuorten naisten mah-

dollisuuksia työmarkkinoilla. Sirkka-Liisa Anttila toivookin, että isät käyttäisivät enemmän vanhempainvapaapäivärahopäivistä ja että heille korvamerkittäisiin perhevapaakuukausi. ”Ehdotin viime keväänä, että isille säädettäisiin oikeus omaan perhevapaakuukauteen heti lapsen syntymän jälkeen, hän kertoi. ”Isätkin haluavat olla lasten kanssa kotona ja heille on annettava siihen mahdollisuus.” Myös joustavammasta, perheiden tarpeet paremmin huomioivasta työaikamallista olisi puheenjohtajan mukaan keskusteltava. Erilaiset työaikapankit ja joustavammat työajat helpottaisivat perheen arkea huomattavasti.

Nämä asiat – samapalkkaisuuden edistäminen, vanhempainvapaajärjestelmän uudistaminen ja joustavampi työaika – ovat asioita, jotka ovat tärkeitä myös meille, Suomalaisen Naisliiton naisille.

Silmäykseen menneisyyteen loi **Kirsti Ojala**, Oulun Osaston sihteeri. Hän on tehnyt mahtityön kootessaan Oulun satavuotishistorian. Kokoamastaan aineistosta hän paljasti valittuja paloja.

Oulun osaston historia on ollut vaiheikas; onhan se perustettu peräti kolme kertaa. Ensimmäisen kerran vuonna 1907, sitten 1917 ja viimeksi 1980. Tämä kertoo sinnikkyydestä, jota pohjalaisilla naisilla on ollut – ja on. Kirstin kertomista esimerkkinäisistä mieleen jäi lääninsairaalan ylihoitaja **Naima Kurvinen**, joka oli osaston perustaja ja keskeinen toimija. Vuonna 1926 hän muutti pääkaupunkiin ja liittyi Helsingin Osastoon.

Testamentissaan Naima Kurvinen määräsi puolet raha-

varoistaan – yli 100 000 silloista markkaa – Naisliitolle Minna Canth -opistoa varten tai – ellei sellaista perusteta, muulla tavoin opiskelun edistämiseen. Nykyiset MC-seminaarit voidaan katsoa tällaiseksi opiskeluksi.

Naima Kurvisen tapaisia, naisasia-aatteeseen ja naisten kouluttamiseen uskovia naisia

on niin Oulussa kuin muualla Suomessa ollut ja on edelleen. Näistä voidaan lukea Kirstin historiikista, joka ilmestyy alku vuonna.

Todisteen elävästä yhteistyöstä ja sen paikallisesta voimasta toi seminaariin projektipäällikkö **Suvmaria Saarenpää** Vareksen eli vapaaehtoistoiminnan ja verstaistuen resurssikeskuksesta. •

Kirsti Ojala on tehnyt suurtyön kootessaan Oulun Osaston historian.

Kun Suomalaisen Naisliiton osasto perustettiin vuonna 1907 Ouluun, se tuli tarpeeseen. Naisnäkökulman puolesta tarvittiin valistajia ja puolesta puhujia, sillä Pohjois-Suomesta ei valittu ensimmäiseen eduskuntaan yhtään naista. Sitten tilanne on muuttunut. Oulusta on tullut naiskansanedustajia, -ministereitä ja -europarlamentaarikkoja. Silti miehiin verrattuna vähän, sillä sadan vuoden aikana Oulun läänistä tulleet kansanedustajanaiset mahtuvat Naisliiton osaston historian kokoojan Kirsti Ojalan mukaan yhteen aaneloseen.

SATA VUOTTA KUOROLAULUA

Vappujen satavuotinen taival alkoi laulujen siivittämänä. Nykyään he laulavat muulloinkin kuin vappuna.

Jyväskyläläinen **naiskuoro Vaput** täyttää tänä vuonna sata vuotta. Merkkivuottaan se on juhlinut koko vuoden. Konserttiohjelma alkoi tammi-kuussa, ja konsertteja on ollut kaikkiaan yhdeksän. Avajaiskonsertti oli loppiaisena Taulamäen kirkossa, ja samassa kirkossa on myös päätös: jouluaaton hartaus. Kesällä laulettiin kävelykadulla, syksyllä Harjulla. Päätapahtuma oli juhlakonsertti Vuosisadan kuoromatka, joka kokosi Jyväskylän ammatitiopiston suuren salin kuulijoita täyteen. Konsertin vaikuttavin hetki oli, kun Vappujen seniorikuorolaiset nousivat lavalle kuoron keskelle laulamaan.

Naiskuoro on sukeltanut juhlavuotensa kunniaksi myös menneisyyteen. Kuoron satavuotishistoriikki julkaistiin avajaisissa, ja paraikaa Suomen käsityökeskuksen tiloissa on näyttely Vuosisadan kuoromatka. Näytteillä on muun muassa kuoron esiintymisasuja, joita kuorossa 43 vuotta laulanut **Eeva-Kaisa Sorsa** on lahjoittanut Suomen käsityö museolle. Osan niistä hän on suunnitellut itse.

Nimi vappuaamun lauluista

Vappujen juuret ulottuvat vuoteen 1906, jolloin pieni mutta innokas kuoro aloitti toimintansa Jyväskylässä. Sen ”esiäitinä” voitaneen pitää **Alli Hannikaista**, Jyväskylän seminaarin

Vappujen puheenjohtaja Minna Karjalainen totesi juhlapuheessaan, että kuoron laulut ovat koskettaneet monen sydäntä sadan vuoden aikana.

laulunopettajaa ja säveltäjä P. J. Hannikaisen puolisoa. Aluksi kuoro esiintyi lähinnä vain vappuaamuisin Harjun näkötorripaviljongilla ja – alkaessaan vuonna 1910 harjoitella säännöllisesti – otti nimekseen Vaput. Ensikonserttinsa se piti kuusi vuotta myöhemmin Jyväskylän seminaarin juhlasalissa. Seuraavana vuonna Alli Hannikainen luovutti kuoron johtajuuden **Tyynne Jussilalle** ja tämä puolestaan vuonna 1924 **Aale Bergiukselle**. Naisjohtajien jälkeen tahtipiikko siirtyi vuonna 1928 miehille, neljälle miesjohtajalle, joiden kausi kesti vuoteen 1974. Pisimpään, yli 20 vuotta, heistä toimi

kanttori, diplomilaulaja **Vilho Kekkonen**. Hänen aikanaan äänenmuodostusharjoituksista tuli säännöllinen osa harjoittelua, ohjelmisto monipuolistui ja konsertteja oli sekä kotimaassa että ulkomailla. Kuoro esiintyi myös radiossa ja televisiossa.

Seuraavakin Vappujen johtaja, musiikinopettaja **Maija Fredriksson** johti kuoroa 20 vuotta. Häntä seurasivat musiikinopettaja **Liisa Räsänen** ja vuodesta 1998 taiteellinen johtaja **Ulla Kotamäki**, jolla on nykyään johdettavanaan 40 kuorolaista. Koulutukseltaan Ulla on musiikinohjaaja-musiikkipedagogi, ja hänen pääsoittimensa on käyrätorvi.

Kultaa ja kunniaa

Jokainen Vappujen kuoron johtaja on tuonut oman merkittävän panoksensa kuoron ohjelmistoon ja henkeen. Esimerkiksi Liisa Räsäsen kaudella ohjelmistoon tuli haasteellisia viihdelauluja. Nykyinen johtaja Ulla Kotamäki taas korostaa sitä, että kuorolaisten pitää nauttia laulamisesta. Vappujen ohjelmisto onkin vaihtelevaa ja monipuolista. Perinteisten kuorolaulujen lisäksi ohjelmistossa on uudempiä naiskuorolle tehtyjä sävellyksiä ja sovituksia. Vaput on esiintynyt paljon kotimaassa, jossa myös kilpaillut. Ensimmäisen kuorokilpailuvoiton Vaput sai jo vuonna 1921 Helsingin Laulu- ja Soittojuhlassa, viimeisimmän vuonna

Vappujen 100-vuotisjuhlakonsertti oli lokakuussa Jyväskylän ammattiopiston juhlasalissa. Kuoroa johti Ulla Kotamäki.

2000, jolloin Suomen Naiskuo-
roliitto valitsi vaput Vuoden
kuoroksi, jo toisen kerran.

Vuonna 2007 Vaput juhlisti
Suomalaisen Naisliiton Jyväskylän Osaston 100-vuotisjuhla-
seminaaria.

Ulkomaan matkoista mai-
nittakoon ystävyys- ja konsert-
timatkat Tanskaan vuonna 1983
ja Saksaan seitsemää vuotta
myöhemmin. Lokakuussa 1996
kuoro teki matkan Lontooseen,
jossa se esiintyi muun muassa
St. Jamesin kirkossa ja naiskuoro
Roundelayn kanssa Wanta-
gen 1200-luvun kivikirkossa.

Jyväskyläläinen naiskuoro
on myös levyttänyt. Ensimmäinen levy valmistui vuonna
1956, jolloin Fazer nauhoitti
Vappujen vappukonsertin.
Vuonna 1980 julkaistiin äänite
Vappujen 70-vuotiskonsertista,
seitsemän vuotta myöhemmin
Vaput julkaisi levyn Laulu Jy-
väskylälle ja 1990-luvun alussa
äänitte Vappujen joulutunnel-
mia. Ensi vuodeksi suunnitel-
laan levytystä.

Kuorolainen Eeva-Kaisa Sorsa on suunnitellut myös esiintymispukuja.

Vappujen puheenjohtaja
Minna Karjalainen muistutti
juhlapuheessaan mieliin kuoro-
johtajan sanat haasteellisen
juhlavuoden kynnyksellä: ”Kyl-
lä me naiset tämä hoidetaan. Te
osaatte!”

Vaput ovat osanneet!
Näyttely Vuosisadan kuoro-
matka on esillä Jyväskylässä
Suomen käsityökeskuksessa
20.2.2011 saakka. •

Tutustuimme juureksiin

Uudenmaan Marttojen opetuskeittiössä kävi kuhina, kun 14 Helsingin Osaston jäsentä toteuttivat parityönä valitsemiaan juuresreseptejä Monipuoliset juurekset -kurssilla. Ja uskonpa jokaisen meistä yllättyneen tuttujen juuresten monipuolisista mahdollisuuksista.

TEKSTI JA KUVAT:
MAIJALIISA KAISTILA

Ennen kuin pääsimme käsiksi itse juureksiin, piti kurssin vetäjä Hilkka Huttunen napakan katsauksen juureksista ja niiden käytöstä. Illan menü oli koottu kaikille tutuista raaka-aineista. Uutta ja lievää ihmetystä aiheuttivat vielä tässä vaiheessa niistä tehtävät ruokalajit. Eipä ole juuri tullut yhdistäneeksi palsternakkaa pipareihin, punajuurta kuivakakkuun tai kesäkurpitsaa jälkiruokakiisseliin.

Opetuskeittiössä on hyvät tilat seitsemälle työskentelyparille. Ensin piti vain löytää tarvittavat työvälineet ja oppia induktiolieden ja monen muun vieraan laitteen metkut. Tässä vaadittiin Hilkan taitoa reagoida salamannopeasti kysymyksiin ja ohjata savolaisen lupsakasti työskentely oikeille raiteille.

Lähes kolmen tunnin kuorimisen, raastamisen, pilkkomisen ja vaivaamisen jälkeen olimme valmiit nauttimaan työmme tuloksista. Viereiseen, 1900-luvun alun porvarisper-

Leila Vakkilainen (oik.) ja Hilkka Huttunen tuulettavat onnistuneille palsternakkapipareille.

Merja Talkamo valmistelee raaste-palettia

heen henkeä huokuvaan, ruokasaliin oli kauniisti katettu ruokapöytä. Herkuttelu saattoi alkaa. Juuri puristetun juuresmehun jälkeen nautimme alkuruoaksi maa-artisokkakeittoa kera perunaisten kasvispiirastan. Pääruokana oli mausteisia juureksia ja pakastekalaa vokissa, lisänä

PUNAJUURIKAKKU

4 dl	vehnäjauhoja
3 dl	sokeria
2 tl	leivinjauhetta
2 tl	soodaa
2 tl	neilikkaa
2 rkl	kaakaojauhetta
0,5 dl	rusinoita
4,5 dl	punajuuriraastetta
2,5 dl	öljyä
4	munaa

Sekoita kuivat aineet keskenään. Kuori ja raasta punajuuret hyvin ohueksi raasteeksi. Sekoita kuivien aineiden joukkoon punajuuriraaste ja öljy. Sekoita viimeiseksi joukkoon munat, joiden rakenne on kevyesti rikottu.

Kaada taikina voideltuun ja korpupujauhotettuun rengasvuokaan. Paista 175-asteisessa uunissa noin tunti.

Kakku on parhaimmillaan vasta seuraavana päivänä ja kestää hyvin säilytystä viileässä.

porkkanarengas ja raastepaletti. Lopuksi herkuttelimme kesäkurpitsakiisselillä ja nautimme kahvin kera punajuurikakkua ja palsternakkapipareita.

Kaikki ruuat maistuivat erinomaisilta. Ja illallisen edetessä tuntui siltä, että makunautinto vain kasvoi mitä pidemmälle menussa edettiin. Oma suosikkini oli punajuurikakku. Niin hyvää maustekakkua en muista aikoihin maistaneeni. •

Liisa Keltikangas-Järvinen
SOSIAALISUUS JA SOSIAALISET TAIDOT
WSOY 2010

”Olen hyvin sosiaalinen, pidän ihmisistä ja tulen kaikkien kanssa toimeen.” Näin aloittaa työpaikkahaastattelussa jokainen kunnon työnhakija kuvauksen itsestään.”

Näillä sanoilla aloittaa **Liisa Keltikangas-Järvinen** tuoreen teoksensa ja jatkaa: Onko edes periaatteessa mahdollista pitää kaikista ihmisistä tai tulla kaikkien kanssa toimeen? Onko se edes tarpeen? Saati järkevää? Miksi sosiaalisuus on niin yliarvostettua? Ja jos kerran kaikki tulevat kaikkien kanssa toimeen, miksi työpaikoilla on niin paljon erimielisyyttä, ristiiriitoja ja ihmissuhdeongelmia? Näitä asioita sopii pohtia.

On totta, että sosiaalisuus on nyky-yhteiskunnassa saanut korostuneen merkityksen, jopa niin, että sosiaalista ihmistä pidetään ”hyvänä ihmisenä”. Mutta mitä on sosiaalisuus? Ja mitä sosiaaliset taidot? Miten ne eroavat toisistaan?

Sosiaalisuudella tarkoitetaan synnynnäistä temperamenttipiirrettä, joka liittyy haluun olla ihmisten seurassa. Korkeasti sosiaalinen asettaa muiden seuran aina yksinolon edelle. Hän ei jätä väliin yhtään työpaikan virkistystilaisuutta, ei yhtäkään taloyhtiön grillijuhlaa eikä yksikään cocktailkutsuja. Itse asiassa seurallisuus olisi osuvampi nimitys.

Sen sijaan sosiaalisilla taidoilla tarkoitetaan ihmisen kykyä tulla toimeen muiden kanssa. Ne eivät liity ihmisen temperamenttiin eikä niillä juuri ole tekemistä sosiaalisuuden kanssa. Toisin sanoen ujolla, sisäänpäin kääntyneellä ja syrjään

vetäytyvällä ihmisellä voi olla erinomaiset sosiaaliset taidot. Hänestä voi löytyä sitä empatiaa ja herkkyyttä, jota tarvitaan toisen ihmisen tunteiden havaitsemiseen ja tahdikkaaseen reagoimiseen niihin. Sosiaaliset taidot eivät ole synnynnäisiä, vaan ne tulevat kokemuksen, kasvatuksen ja oppimisen myötä. Ne ovat myös hyvin kulttuurisidonnaisia.

Näitä perusnäkökohtia avartamalla ja syventämällä kirjoittaja päätyy johtopäätöksiin, jotka rikkovat monia ennakkoluuloja. Ne ovat kirjan jännittävintä antia. Kirjaa lukiessa huomaa vähän väliä, että kas! tätä en olekaan tullut ajatelleeksi. Hyvä esimerkki on kirjailijan pohdinta sosiaalisuuden ja johtajuuden yhteensopivuudesta. Se etenee tähän tapaan:

Koska hyvin sosiaalista ihmistä on helppo lähestyä ja hän on emotionaalisesti lämmin, mutkaton ja mukava eikä ärsytä ketään mielipiteillään, miksi hän olisi johtajana ongelmallinen?

Ensinnäkin hänen käytöstään ohjaa muiden hyväksyntä, kiitos ja positiivinen palaute. Ne voivat olla tärkeämpi motiivi hänen ratkaisuilleen kuin tosiasiat, joiden perusteella hänen pitäisi tehdä päätöksiä. Sosiaalisena ihmisenä hän haluaa mieluummin säilyä reiluna ja

mukavana kaverina kuin ajatella työpaikkansa, toimistonsa tai yhtiönsä etua.

Toiseksi: hyvin sosiaalinen ihminen on ratkaisuissaan emotionaalinen. Hän luottaa tunteisiinsa ja intuitioonsa ja on varma näkemyksistään. Hän näkee omasta mielestään ihmisten läpi. Eli väheksyy tosiasioita.

Kolmanneksi: hyvin sosiaalinen ihminen on riippuvainen muiden mielipiteistä, hän ei ole ajattelussaan eikä mielipiteissään luova eikä rohkea. Hän ei uskalla tehdä omaperäisiä ratkaisuja, koska pelkää suosion menettämistä. Sen sijaan hän delegoi kaikki ikävät ratkaisut muille. Hän perustaa komiteoita, toimikuntia ja työryhmiä. Työryhmä tekee ratkaisut, hän vain sanoo kunniottavansa demokraattisesti valitun työryhmän päätöstä. Näin hän saa toimintansa näyttämään demokraattiselta, vaikka tosiasiasa hän väistää vastuutaan.

Tästä syystä sosiaalista ihmistä ei tulisi valita johtajaksi, ei ainakaan kovin tuuliselle paikalle, toteaa Liisa Keltikangas-Järvinen.

Ihailtava näkökulma!

*Liisa Keltikangas-Järvinen on Helsingin yliopiston psykologian professori, oppilaittensa rakastama luennoitsija ja erinomainen tieteen popularisoija. Hän on julkaissut teoksia suu-
relle yleisölle jo yli 30 vuotta. Tämän vuosituhatosen puolella häneltä on ilmestynyt kolme kirjaa, jotka käsittelevät temperamenttieroja ja niiden pohjalta muun muassa itsetuntoa, koulumenestystä ja elämänhallintaa. Edellä esitelty teos on neljäs. Siinä hän laajentaa tutkimuksia sosiaalisuudesta ja sosiaalisista taidoista niiden vastakohtiin, narsismiin ja aggressiivisuuteen. Hänen selkeä ja asiallinen esitystapansa on löytänyt laajan ja uskollisen lukijakunnan. Pääkaupunkiseudun kirjastoissa oli marraskuun puolivälissä teokselle 259 varausta.*

Marja-Leena Jaakkola

Lisa Genova
EDELLEEN ALICE
WSOY 2010

Nimi kertoo romaanin pääteessin: muistisairas Alice on edelleen sama ihminen kuin ennen sairastumistaan.

Kirjan päähenkilö on Alice Howland, keski-ikäinen Bostonin yliopiston kielitieteen professori. Hänellä on onnellinen perhe-elämä, samassa yliopistossa työskentelevä, mukavan tuntuinen aviomies ja kolme aikuista, omilla urillaan edistyvää lasta. Kaiken pitäisi siis olla hyvin.

Kirjan alkusivuilla Alice kokee järkytyksen. Hän seisoo kotikadullaan, mutta ei yhtäkkiä tiedä, millä suunnalla koti sijaitsee. Hän on tulossa luenolta, jonka aikana on unohtanut oman alansa tärkeän termin. Samantapaiset sattumat alkavat seurata toistaan. Agnes hätäntyy ja pelkää aivokasvainta. Lääkäriin antama taudinmääritys, Alzheimerin tauti, tulee sittenkin yllätyksenä. Ensireaktio on diagnoosin kieltäminen. Agnes testaa salaa muistiaan, ja lukija saa tuskaisesti seurata hänen kulkuaan kohti taudin

pakollista hyväksymistä. Asian sisäistäminen on vaikeaa myös läheisille.

Sairaus etenee nopeasti parissa vuodessa. Arkitodellisuus pakenee yhä kauemmaksi, eilinen unohtuu kokonaan, lapsuus ja nuoruus palaavat yhä useammin mieleen ja ottavat nykyhetken paikan. Jokapäiväiset tapahtumat muuttuvat pelottaviksi, turvallisuutta uhkaaviksi. Joskus Alice purkaa ahdistustaan ärtyisenä ja hyökkäävin ottein. Peilin, joka näyttää vanhenevan naisen kasvot, hän tuhrii valkoisella maalilla. Enimmäkseen hän on uupunut ja voimaton.

Lyhyen ajan sisällä Alice joutuu jättämään työpaikkansa. Hänen viimeinen suuri henkinen ponnistuksensa on puhe vertaisryhmän juhlatilaisuudessa. Hän kertoo avoimesti omista kokemuksistaan, katsoo vaikeaan tulevaisuuteensa ja yrittää rohkaista muita sairastuneita. Pian hän jo unohtaa koskaan pitäneensä puhetta. Lääkehoito, jonka pitäisi hidastaa sairauden etenemistä, epäonnistuu.

Kirjan viimeisillä sivuilla Agnes viettää lomaa potilaskodissa vieraan miehen, todellisuudessa oman aviomiehensä kanssa. Lapsiaankaan hän ei enää tunne. Kuitenkin jostain syvältä pulppuaa vielä ymmärrys siitä, mitä voi olla rakkaus.

Kertomus on erityisen koskettava, koska taudin kulku nähdään Alice Howlandin silmin. Tietoisesti sanaa ”potilas” vältetään. Sairautensa alussa Alice nimenomaan pelkää, että häntä aletaan kohdella vammautuneena, henkilöllisyytensä menettäneenä hoidokkina. Kirjailija, muisti- ja aivotutkija **Lisa Genova** ei tee niin. Materiaalia kootessaan hän on ollut yhteydessä sekä potilaisiin ja heidän omaisiinsa että tutkijoihin ja lääkäreihin. Kirjailija

kuljettaa kertomustaan asian-tuntijan varmuudella kaunisteluun ja silotteluun sortumatta. Romaanistaan hän on saanut arvostetun kirjallisuuspalkinnon. Näin koskettavalle kirjalle olisi suonut sujuvamman suomenkielisen tulkinnan.

Me suomalaiset olemme pidettympiä perheenjäsenten keskinäisen kiintymyksen osoittamisessa. Myös muita pieniä kulttuurieroja näkyy. Alicen tarina on monille meistä tuskallisen tuttu. Tunnistamme ne nopeasti katoavat ilon hetket, kun läheisemme on vastoin odotuksia tuntenut omaisensa. Tiedostamme myös sen lamaannuttavan surun, kun huomaamme sairaan tajuavan tilanteensa. Alicen oma käsitys tilastaan kiteytyy lukijaa järkyttävään lauseeseen: ”Minun on ikävä itseäni”.

Satu Postpischl

Anja Snellman
PARVEKEJUMALAT
Otava 2010

Kuinka käy hänen, joka yrittää sulautua uuteen kulttuuriin ja sen tapoihin, jotta ei erottuisi muista? Entä hänen, joka hylkää vallitsevan kulttuurin ja omaksuu sen keskellä toisen? Näitä kahta näkökulmaa **Anja Snellman** tarkastelee teoksessaan Parvekejumalat. Vastakain ovat maahanmuuttajaper-

heen ja suomalaisen perheen elämäntavat.

Anis on somalialaisperheen murrosikäinen tytär. Hän käy koulua, rakastaa flamencoä, kantaa huolta ilmaston lämpenemisestä ja haaveilee pääsystä Madonnan konserttiin. Aniksen äiti on kotona, lähes näkymättömänä ja kuulumattomana. Isä rakentaa lasitettuja parvekkeita suomalaiskoteihin, mutta pitää työtä perin sopimattomana. Parvekkeilta tulisi olla esteetön yhteys kohti Mekkaa. Aniksen isosisko työskentelee hoitotyössä sairaalassa, hiljaisena ja nöyränä kuten myös kotona. Aniksen veljet vahtivat pikusiskoaan. Heille on sallittu kaikki se, mikä Anikselta on kielletty.

Aniksen luokkatoverit ryhtyvät kutomaan palapeittoa, jonka päällä voisi istua sitten joskus kun Madonnan konsertti toteutuu. Sitä tehdessään Anis haaveilee Kuolleen meren prinssistä, pojasta, joka ilmastomuutosseminaarissa ehdotti meren pelastamista. Aniksen parhaan suomalaisen ystävättären äiti makaa sairaalassa eristettynä. Anis ja ystävättären boheemitaitelijäiti ystävystyvät.

Taiteilijäidillä on toinenkin tytär, joka boheemin elämänsä jälkeen on löytämässä itselleen rajat islamilaisuudesta ja ottamassa uuden nimen Alla-Zahra. On hurmiollista kätkeytyä burkhaan ja julistaa uuden maailman sanomaa. Eletyn elämän nautinnot ovat olleet sen verran houkuttelevia, että se, mitä hän vaatii seuraajilta, ei näytä koskevan itse sananjulistajaa.

Anja Snellmanin kerronta on uskottavinta tämän uskäännynnäisen kohdalla. On samantekevää, julistetaanko uskonnollista vai poliittista ääri liikettä. Kaiku on sama, tarvitsee muuttaa vain sanoja muutamissa kohdissa. Aniksen tarina on ulkopuolelta

nähty. Islamilaistytön kapina on hokea Allahin nimeä nurinpäin: halla-halla-halla, pitää farkkuja hameen alla ja tanssia salaa flamencoä punaisissa kengissä. Aniksen henkinen ahdistus ei välity. Onko sitä edes? Parvekkeella on vapaus, sitä ei ole lasitettu, mutta sielläkin on valkoinen silmä.

Aniksen perhe on joutunut suomalaiseen kulttuuriin, jossa naisetkin hoitavat asioita. Nyt perheen pitäisi luopua kulttuurista, jossa miehen ja perheen kunnia on kiinni naisen käyttäytymisestä. Anis häpäisee heidät seurustelemalla suomalaispojan kanssa.

Anja Snellmanin kerronta on sekavaa, ja tekstistä on ensin vaikea hahmottaa, mistä oikein on kysymys. Silti kirja on hyvä lisä suomalaiseen kirjallisuuteen, jossa ei ole liiemmästi romaaneja maahanmuuttajista. Vai onko teos sittenkin karhunpalvelus muualta tulleille!

Riitta Sivenius

Seija Tuohesmaa
NYKY-KANTELETAR
Visio Kirjat, 2010

Tänä vuonna on 170 vuotta Kantelettaren ilmestymisestä. Sen kunniaksi keski-suomalainen **Seija Tuohesmaa**, naisliittolainen, on uudistanut aiem-

kirjaviisaat

man kokoelmansa ja lisännyt siihen uusia runoja. Väinämöinen on saanut etuliitteen nyky ja tuotu näin nykyaikaan.

Myös sisältö on modernisoitu. Laman keskellä kysytään: ”Kuka keksii sammon uuden/ ahdingossa euro-Suomen...”. Luonnonvaransa tarvellyt Suomi-neito itkee ”Itämeren iljetyistä/ saastehia seljanteensä...”. Nuoret taas murehtivat, kun ”Pyrkyrit nuo pörssikaupan/ petolliset pankkiherrat/ varat Suomen kahmaisivat.” Runonsa ovat saaneet myös koulu-kiusattu, salarakas, sovinisti, sinkku, dementikko, peräkammarin poika, Pihtiputaan mummo ja jopa Urkki, joka lähettää myllykirjeen Tuonelasta. Tupaillat, paitsiot ja luottokortit vuorottelevat sopuisasti muistojen ja nykyisyyden kanssa.

Nyky-Kanteletarta on helppo lukea, lausua ja ymmärtää. Kalevalainen mitta alkusointui-neen imaisee mukaansa ja aiheet ovat suomalaisuutisia vähänkin seuranneelle tuttuja. Myös luonnonkuvaus on perin suomalaista umpihankineen ja vitilumineen, kevättrannan rentukoineen.

Seija Tuohesmaan uuska-levalaiset, kantaa ottavat runot saivat etsimään kirjahyllystä sen esiäidin, Kantelettaren. Ja sieltä runon, joka sopii myös tähän päivään: ”Toisin ennen, toisin eilen,/ toisinpä tätä nykyä;/ toisin ennen työ käski,/ toisin ennen työ opetti.... Nyt tämä nykyinen kansa/ sekä kansa kasvavainen/ maaten maitansa pitävät,/ penkin päässä pelto-jansa;/ syövät maansa makkaroina, ihroina isonsa pellon.”

Maija Kauppinen

AVARUUTTA AJATUKSIIN

TEKSTI JA KUVA: RIITTA SIVENIUS

Kerran kuukaudessa joukko naisliittolaisia tuulettaa ajatuksiaan Kirjalauantaissa. Inspiroijina toimivat kirjat ja niiden esittelijät, lukemista rakastavat naiset.

Kirjakerho **Kirjalauantait** on elänyt Naisliiton rannoilla jo 12 vuotta. Sen perusti Suomalaisen Naisliiton kirjastotoimikunta, jonka mielestä kirjastoa voisi hyödyntää muutenkin kuin vain lainaamalla kirjoja jäsenille. Esimerkiksi tekemällä kirjastosta elävän kohtauspaikan naisliittolaisille.

Kirjastotoimikunta kytki kirjalluudentaiden teemat alusta lähtien ajankohtaisiin tapahtumiin kuten kirjailijan tai kirjallisuuden merkkivuoteen tai ilmassa olevaan ajankohtaiseen asiaan.

Tarjoilu nyttikestiperiaatteella

Helsingin Osaston jäsenet ovat valtaosin pääkaupunkiseudulta, joten kirjakerhon ajankohdaksi valittiin lauantai-iltapäivä. Ostopöytäntiin Helsingin keskustassa on helppo yhdistää piipahdaminen Aurorankadulla, jossa voi nauttia kupin kahvia/teetä, tavata toisia naisliittolaisia ja vaihtaa kuulumisia, lainata kirjoja, kuunnella muutama pikku alustus ja lepuuttaa jalkoja.

Alussa liiton puheenjohtaja suhtautui kielteisesti kahvitarjoiluun. Kieltoa kierrettiin nyttikesteillä. Idea tähän tuli

kirjaston lainausvastaavalta Irja Lahtiselta, martalta, joka toi kokouksiin aina jotakin leipomaansa. Jauhopeukaloa ei ole kuitenkaan kaikilla, joten yksi alkoi tuoda rasian viinirypäleitä, toinen pussillisen makeisia tai pakettin keksejä, kolmas kermaa kahviinsa kaipaavalle kermapurkin.

Tavasta sukeutui käytäntö.

Mukana Kirjan ja ruusun päivässä

Kirjalauantailla on aina vetäjä – tänä vuonna **Riitta Sivenius** – ja niiden teemat samoin kuin kokoontumisajat päätetään etukäteen puolivuositain. Niistä kerrotaan Helsingin Osaston jäsenkirjeessä, mutta myös avoimen nettisivun toimintakalenterissa.

Kirjalauantait pidetään Suomalaisen Naisliiton huoneistossa, Aurorankatu 17:ssä. Poikkeuksena oli vuosi 2007, jolloin taloyhtiön putkiremontin vuoksi kokoonnuttiin Helsingin Töölön kirjaston Waltari-salissa.

Kirjakerho kokoontuu 2–4 kertaa syys-, 2–5 kertaa kevätkaudella. Esimerkiksi viime vuonna kokoonnuttiin yhdeksän kertaa, joista kerran Kirjan ja ruusun päivänä, mutta vuonna

Kirjalauantaihin osallistujien määrä vaihtelee kuudesta pariinkymmeneen. Tammikuisena lauantaina 2010 keskusteltiin, mikä huumorikirjoissa naurattaa.

2007 juhluvuoden tapahtumien vuoksi vain neljä kertaa. Vuosina 2008 ja 2009 kirjakerho osallistui Kirjan ja ruusun päivään järjestämällä tapahtuman Helsingin Valkonauhaliiton kanssa sen tiloissa Bulevardilla. Syksyllä 2009 kirjakerho tutustui kirjaston verkkopalveluihin ja sähköisiin kirjoihin Espoon Entressen kirjastossa.

Määräraha uutuuskirjojen oston

Kun teemat on valittu, Kirjalauantaista vastaavat etsivät teokset ja poimivat niistä itseään kiinnostavimmat esiteltäviksi. Ensimmäiseksi katsotaan, onko teemaan sopivia kirjoja Naisliiton kirjastossa tai pitäisikö niitä hankkia sinne määrärahalta, jonka Naisliitto ja sen Helsingin Osasto myöntävät vuosittain uutuuskirjojen ostoihin. Usein kirjoja lainataan pääkaupunkiseudun kirjastoista. Myös osallistujien kotikirjastot ovat melko laajat, joten niitäkin hyödynnetään.

Uutuusteokset, joihin Kirjalauantain naiset pari kertaa vuodessa tutustuvat, valitsee Suomalaisen Naisliiton nelihenkinen kirjastotoimikunta. Sitä johtaa Marja-Leena Jaakkola tukenaan Ulla Pitkänen, Satu Postpischl ja Maija Kauppinen. Toimikunta kokoontuu neljä-viisi kertaa vuodessa Aurorankadun kirjastossa. Jokainen tuo omat ehdotuksensa, ja niiden hankinnasta päätetään yhdessä. Kirjastotoimikunta hoitaa myös kirjojen lainauksen ja huolehtii, että kirjasto on siisti ja edustuskelpoinen.

Iloinen hymy Marja-Leenan (oik.), Sadun, Ullan ja sihteerimme Rauni Auvisen kasvoilla kertoo, että viimeinenkin tämän vuoden valituista kirjoista – Tieto-Finlandiasta kilpailleen Sirpa Kähkösen Vihan ja rakkauden liekit – on nyt saatu. Nyt vain lukemaan!

Kirjalauantait kestävät pari tuntia. Aluksi paikalla olevat vetäjät esittelevät teemaan liittyvät teokset – yksi aina yhden kirjan – minkä jälkeen niistä keskustellaan. Esimerkiksi tänä vuonna on ollut ilo havaita, millä innolla naiset sukeltavat milloin espanjalaisen kirjallisuuden milloin taas suomalaisen romaanifilmatisoinnin maailmaan.

Esillä on aina myös läsnä-olokirja, johon jokainen kirjoittaa nimensä. Yleensä otetaan myös valokuvia, joista pari liitetään kirjaan.

Teemana jopa naurattavat kirjat

Kirjakerhon aihepiiri on laaja. Viime vuonna aiheina olivat kuningattaret kirjallisuudessa, oman alansa kuninkaat, filosofit Goethestä nykypäivään, uusien EU-maiden kirjallisuus ja kirjailijat sekä Ruotsin nykykirjallisuus.

Kirjaston uushankintoihin tutustuttiin kahtena lauuantaina. Tämän vuoden kevään kirjalauantain teemoina ovat olleet naurattavat kirjat, Espanjan kir-

jallisuus, omat löytöretket kirjastoihin ja puutarhakirjat.

Nyt syksyllä on keskusteltu 150-vuotiaasta WSOY:stä, kotimaisten romaanien filmatisoinnista – onhan Toivo J. Särkän syntymästä kulunut 120 vuotta – ja kirjaston uushankinnoista. Kolme näistä eli *Liisa Keltikangas-Järvisen Sosiaalisuus ja sosiaaliset taidot*, *Lisa Genovan Edelleen Alice* ja *Anja Snellmanin Parvekejumalat* esitellään tässä Minnassa *Kirjaviisaiden sivuilla*. •

Suomalaisen Naisliiton kirjasto avattiin joulukuun 8. päivänä 1981.

Se koostuu opetusneuvos Hilja Vilkkemaan testamenttaamista ja kirjastoneuvos Helle Kannilan lahjoittamista kirjoista. Syksyllä 2002 kirjastoon liitettiin säilytettäväksi (ei lainattavaksi) Suomen Naisyhdistyksen arvokas kirjasto kauniine kaappeineen. Kirjastoa kartutetaan vuosittain uusilla, naisasiaan liittyvillä, naisista kertovilla ja naisten kirjoittamilla kirjoilla sekä Naisliiton saamista kirjalahjoituksilla.

NAISLIITON HALLITUS 2011

Suomalaisen Naisliiton hallitus uusiutui Oulun syyskokouksessa. Oili Pâwalsin ja Eila Saarisen jättäessä hallituspaikkansa heidän tilalleen valittiin **Marja-Leena Jaakkola** Helsingin ja **Kirsti Ojala** Oulun osastoista. Kuvassa ensi vuoden hallitus: **Liisa Temisevä** (vas.) Jyväskylästä, **Kirsti Ojala** Oulusta, **Marja-Riitta Tervahauta** Tornioista, **Maija Kauppinen** Helsingistä, **Pirkko Riipinen** Vaasasta ja **Marja-Leena Jaakkola** Helsingistä. Kuvasta puuttuu Hämeenlinnaa edustava **Ritva Santavuori** ja Helsinkiin Oulusta juuri muuttanut **Airi Virkkunen**.

KULTAINEN ANSIOMERKKI TIINALLE

Suomalaisella Naisliitolla on ollut tapana palkita aktiivisia luottamushenkilöitään ansiomerkein. Oulun osaston kuniajäsen **Maj-Lis Tervaskanto** palkittiin aikoinaan liiton kultaisella ansiomerkillä. Loka-kuussa oli tyttären, osaston puheenjohtajan **Tiina Tervaskanto-Mäentaustan** vuoro.

Tiina on ollut vuodesta 2002 Oulun osaston puheenjohtaja. Toiminta on ollut hänen aikanaan monipuolista ja vireää. Osasto on verkostoitunut ja saanut uusia jäseniä. Esimerkiksi satavuotisjuhlat saivat kuuden naisen kirjoittamaan jäsenhakemuksen.

UUSI YHDISTYSLAKI TUTUKSI

Naisliittolaiset seuraavat aikaansa. Kun yhdistyslain uudistus astui voimaan syyskuun alussa, jo lokakuun puolivälissä Naisliiton ja sen osastojen luottamusnaiset päivittivät tietonsa ajan tasalle. Päivittäjinä olivat liiton tilintarkastajat **Helena Sinisalo** (vas.) ja **Helena Hirvonen** sekä taloustoimikunnan jäsen **Marjo Hautala**.

Keskeistä yhdistyslain uudistuksessa on jäsenten vaikutusvallan lisääntyminen sallimalla etäosallistuminen kokouksiin ja maallikkotilintarkastuksen muuttuminen toiminnantarkastukseksi.

KIRJASTO SEINÄKSI NÄYTTELYYN

Kun Naisliitto sai mahdollisuuden "lainata" kirjastonsa kirjahyllyjä tulevan vuoden ykköstapahtumaan eli **Naisjärjestöjen Keskusliiton satavuotisnäyttelyyn** Sederholmin taloon, tarjous otettiin mielihyvin vastaan. Näppäret, hyvän kirjallisen maun omaavat naisliittolaiset "rakensivat" kodinomaiset hyllyt, jotka kuvattiin seinäksi Kympin tyttöjen huoneeseen. Huoneessa esitetyt Naisliiton kanssa Suomen Naisyhdistys, Akateemiset Naiset ja Naistoimittajat.

Naisten huoneet -näyttely avautuu maaliskuussa Naisten päivänä ja on avoinna elokuun loppupuolelle.

KOULUTUSTOIMIKUNTA UUSIUTUI

Naisliiton koulutustoimikunta on saanut uuden vetäjän. Hän on **Anneli Mäkinen**, aikuis- ja varsinkin naisjohtajakoulutukseen syvällisesti perehtynyt naisasianainen, Helsingin Osaston jäsen. Toimikunnan muut jäsenet ovat hämeenlinnalainen **Hely Eskolin** sekä helsinkiläiset **Mai Anttila**, **Marjukka Helenius** ja **Merja Talkamo**.

Toimikunta on aloittanut ripeästi työsä ja suunnitellut Kaisaniemeen helmikuun ensimmäiseksi lauantaiksi ajankohtaisen, puhuttelevan seminaarin. Sen ohjelma on sivulla 39.

ONERVA IHASTUTTAA NYT VAASALAISIA

Ateneumin viime kevätkauden suosikinäyttely **Onerva – kaupungin naiset** jatkaa menestystään Vaasassa. Avajaiset olivat lokakuussa, ja näyttely on avoinna loppiaiseen saakka. Näyttelyn yhteydessä on monenlaista oheistoimintaa, muun muassa taidetreffejä, naistailtoja ja L. Onerva & Eino Leino & Leevi Madetoja -matinea.

Kuvassa vasemmalla Tikanojan taidekodin intendentti **Anne Maj Salin** vierellään historioitsija **Anna Kortelainen**. Seinällä on vaasalaistaiteilija Eemu Myntin 1922 maalaus L. Onervasta, taustalla 1910-luvun pukukavalkadia. Näyttelyssä voi tutustua myös Anna Kortelaisen teokseen Eri kivaa! – *Soilikki Suoranta*

Koulutustoimikunnan uusi puheenjohtaja Anneli Mäkinen

Aurorankadun pikkujoulujen emäntä Kyllikki Suorsa.

TIP-TAP -JUHLA AURORANKADULLA

Helsingin Osaston vireä syyskausi päättyi iloiseen pikkujoulujuhlaan. Virkistysryhmä oli pannut harmaat aivosolunsa liikkeelle ja ideoinut Aurorankadulle juhlan, jossa oli kaikkea jouluun kuuluvaa: tonttuleikkejä, joulusaarna, hyvää ruokaa ja mieluista seuraa. Aurorankadun huoneisto osoitti jälleen kerran vetävyytensä, kun yli 40 naista mahtui pikku pöytien ääreen syömään ja taipui kinkun jälkeen jumppaamaan. Kiitokset illan juontajalle **Sirpa Tuiskulle**, kitaristi **Merja Talkamolle**, joulusaarnaaja **Maijaliisa Kaistilalle**, joulupeirinteen kokooja **Irja Nissiselle** ja tietysti **Kyllikki Suorsalle**, emännälle, jonka valmistamat lohi ja tillisilakat maistuivat ah niin herkullisilta!

EVÄITÄ SUUNNITTELUUN

Kun Suomalaisen Naisliiton Helsingin Osasto kysyi jäseniltään, mitä mieltä he ovat yhdistyksensä toiminnasta, vastaajat hyrisivät tyytyväisyyttään.

Helsingin Osaston johtokunta järjesti keväällä suunnittelunsa tueksi ja toiminnan kehittämiseksi kyselyn, jossa se kysyi jäseniensä mielipiteitä yhdistyksen toiminnasta. Kysely toteutettiin huhti- toukokuussa. Siihen vastasi 41 naista eli noin 17 % jäsenistöstä. Saman verran osallistuu aktiivisesti toimintaan.

Miksi olen jäsen? Jäsenyyden tärkeimmiksi syiksi nousivat kiinnostavat aiheet ja asiantuntijat, kiinnostus naisasiaan ja houkuttelevat retket. Myös mukava tunnelma ja samanhenkisten ihmisten tapaaminen mainittiin. Hintatasolla ei ollut merkitystä.

Mieluisin tapahtuma on jäsenillat. Suosikkeihin kuuluvat myös näyttely- ja museokäynnit, Minna Canth -seminaarit ja retket. Uskollisimmat kävijät ovat koulutuspäivillä ja Helsingin MC-seminaareilla.

Lähes puolet vastaajista ilmoitti osallistuvansa tilaisuuksiin säännöllisesti. Yhtä moni osallistuu niihin kerran kuukaudessa, neljännes useammin. Kahdeksasosa ei käy niissä lainkaan.

Jäsenillat nykymuotoisina koettiin onnistuneiksi ajan, kokoustilan ja tarjoilun osalta. Aiheisiin toivottiin lisää nyky-yhteiskuntaa käsitteleviä teemoja. Osaston jäsen- ym. maksuja pidettiin edullisina. Viime vuosina asioita on siirretty hoitamaan ilmeisen onnistuneesti Internetin välityksellä. Vastaajien mielestä yhteydenpito asioista päättäviin ja järjestösihteeriin sujuu ongelmitta ja asioiden hoitaminen on helppoa.

Retkiä haluttiin niin kevääksi kuin syksyysikin ja enimmäkseen päivän retkiksi kotimaassa. Muutama halusi myös 1–3 päiväisiä, lähinnä naapurimaihin suuntautuvia matkoja. Tutus-

tumiskäyntejä Helsingin alueelle ja lähikuntiin toivottiin mieluummin päivällä kuin kello 17:n jälkeen, mikä tosin rajoittaisi työssä käyvien osallistumista. Toisaalta toivottiin toimintaa, joka vetäisi mukaan nuoria naisia.

Tiedonhaluiset jäsenet ehdottivat jo ajomattomalle retkiopasta, joka tuntisi seutua ja sen nähtävyyksiä. Tällaisia henkilöitä löytyy myös jäsenten keskuudesta.

Ilmoittautuminen ja maksu vaaditaan muuttaman jäsenen mielestä liian aikaisin. Tätä on vaikea muuttaa, sillä ajat määrää palvelun tuottaja, joka haluaa varauksesta vahvistuksen. Useimmiten se on 1–2 kuukautta ennen tapahtumaa.

Osaston oma strategia koettiin tärkeäksi, ja se ehdotettiin rakennettavaksi Suomalaisen Naisliiton Tulevaisuusohjelman pohjalta. Samalla liiton ohjelma tulisi tutuksi ja näkyisi osaston toiminnassa. Suomalaisen Naisliiton hallituksen laatima Tulevaisuusohjelma on voimassa vuoteen 2013. Yhteistyön lisäämistä Naisliiton muiden osastojen ja muiden naisjärjestöjen kanssa kannatettiin.

Osaston juhlakirja *Kuin satakielten laulu ja Suomalaisen Naisliiton historiikki* olivat vieraita aika monelle osastolaiselle.

Kyselyn vapaamuotoisessa osiossa oli paljon hyviä ehdotuksia ja purnauksiakin, jotka evästävät johtokuntaa. Kyselyn tarkoituksen kiteytti eräs vastaaja sanoihin: "Kysely sai ajattelemaan osaston toimintaa!" Näin myös jäsenet pääsevät vaikuttamaan kehityksen suuntaan.

Sirpa Tuisku

SUOMALAINEN NAISLIITTO RY

HALLITUS

Maija Kauppinen, puheenjohtaja
Arvi Kariston katu 15 as. 12
13100 Hämeenlinna

Liisa Temisevä, varapuheenjohtaja
Eräpolku 5
41470 Rutalahti

Marja-Riitta Tervahauta,
rahastonhoitaja
Kulleronkatu 1 A 9
95430 Tornio

Pirkko Riipinen
Kirkkopuistikko 17-19 E 101
65100 Vaasa

Oili Pääwals,
Laaksotie 11 A
02700 Kauniainen

Eila Saarinen
Pihtikatu 14 B 39
15500 Lahti

Ritva Santavuori
Viherlaaksonranta 10 F 84
02710 Espoo

Airi Virkkunen
Kyösti Kallion tie 10 C 28
00570 Helsinki

Raija Virtanen,
kunniapuheenjohtaja
Kivimäentie 12
01620 Vantaa

OSASTOJEN PUHEENJOHTAJAT

Alatornio
Marja-Riitta Tervahauta
Kulleronkatu 1 A 9
95430 Tornio

Helsinki
Leena Krohn
Itämerenkatu 12 F 126
00180 Helsinki

Hämeenlinna
vt. Heli Eskolin
Porttiniementie 13
13210 Hämeenlinna

Jyväskylä
Liisa Kuusela
Tellervonkatu 21 A 11
40200 Jyväskylä

Lahti
Eila Saarinen
Pihtikatu 14 B 39
15500 Lahti

Oulu
Tiina Tervaskanto-Mäentausta
Sauvatie 11
90230 Oulu

Vaasa
Seija Lähdemäki
Rantakatu 11 A 7
65100 Vaasa

Ravintola Kaisaniemi 1800-luvulla.
Kuva: Helsinki-Seura.

MUUTTUUKO IHMINEN, JA MIHIN SUUNTAAN?

Suomalaisen Naisliiton koulutuspäivä 5.2.2011 ravintola Kaisaniemessä

11.30–12.00	Ilmoittautuminen
12.00–12.05	Avaus
koulutustoimikunnan puheenjohtaja
<i>Anneli Mäkinen</i>
12.05–13.00	Vuorovaikutus murroksessa:
nopeus, pelko, viha
toimittaja <i>Johanna Korhonen</i>
13.00–13.45	Oikeistopopulismi ja yhteiskunnallinen
eriarvoisuus
sosiologian professori (emeritus)
<i>Risto Alapuro</i>
13.45–14.00	Pientä liikehdintää
liikuttajana <i>Pirjo Norvama</i>
14.00–14.45	Lounas
lohi-siikaseljanka (tai allergiavaihtoehto)
kahvi ja Runebergin leivos
14.45–15.50	Onnellisuus muutosten maailmassa
psykologian professori (emeritus)
<i>Markku Ojanen</i>
15.50–16.00	Päätös

Suomalaisen Naisliiton ja Helsingin osaston koulutuspäivä on
5.2.2011 kello 12–16 ravintola Kaisaniemessä, Kaisaniementie 6, Helsinki.
Siihen osallistuminen edellyttää ilmoittautumista viimeistään maanantaina
17.1.2011 osoitteeseen naisliitto@kolumbus.fi tai puhelimitse 0440 699 277.

Ilmoittautumisaika alkaa heti. Tilaisuuteen mahtuu 110 ensiksi
ilmoittautunutta. Mainitkaa ilmoittautuessanne
mahdolliset ruoka-allergiat.

Osallistumismaksu 25 €/jäsen ja 30€/ei-jäsen.

Tervetuloa

*Toivotamme Minnan lukijoille
rauhallista joulua ja antoisaa uutta vuotta.
Suomalainen Naisliitto*